Hallintovaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksestä opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunta on 11 päivänä helmikuuta 1992 lähettänyt hallintovaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 215/1991 vp.

Sivistysvaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti antanut asiasta lausunnon (SiVL 2). Lausunto on tämän mietinnön liitteenä.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 7 päivänä kesäkuuta 1991 valiokuntaan lähettämän ed. Luhtasen ym. toivomusaloitteen n:o 221/1991 vp kuntien koulutoimen sekä sosiaali- ja terveysalan rakennushankkeita koskevan valtionosuusmenettelyn yhtenäistämisestä.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina sisäasiainministeri Mauri Pekkarinen ja neuvotteleva virkamies Raimo Lindberg sisäasiainministeriöstä, valtiosihteeri Pekka Tuomisto valtioneuvoston kansliasta, lainsäädäntöneuvos Arto Sulonen ja ylitarkastaja Matti Väisänen opetusministeriöstä, kansliapäällikkö Heikki S. von Hertzen, osastopäällikkö Kimmo Leppo, osastopäällikkö Markku Lehto ja vanhempi hallitussihteeri Pekka Järvinen sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylijohtaja Pekka Ojala, neuvotteleva virkamies Risto Savola ja vanhempi finanssisihteeri Marja Tuovinen valtiovarainministeriöstä, hallintojohtaja Kari Pitkänen opetushallituksesta, osastopäällikkö Hannu Konstari valtiontalouden tarkastusvirastosta, tarkastusneuvos Teuvo Mäkelä valtiontilintarkastajain kansliasta, kansliapäällikkö Risto Jaakkola, osastopäällikkö Pekka Silventoinen ja lääninsihteeri Ilkka Virtanen Uudenmaan lääninhallituksesta, osastopäällikkö Väinö Saari, ammattikasvatustarkastaja Päivi Lehtonen ja ylitarkastaja Iiris Hyytinen Mikkelin lääninhallituksesta, pääsihteeri Eino Hosia julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnasta, varapuheenjohtaja Voitto Ahlgren ja pääsihteeri Paavo Lounela romaniasiain neuvottelukunnasta, toimitusjohtaja Jussi-Pekka Alanen, varatoimitusjohtaja Pekka Alanen, apulaisosastopäällikkö Simo Juva, johtava suunnittelija Urpo Ekström ja lakimies Antero Jaakkola Suomen Kaupunkiliitosta, varatoimitusjohtaja Leif Engfelt, osastopäällikkö Olli Kerola, apulaisosastopäällikkö Matti Rasila, tutkimuspäällikkö Aino-Elina Mäkimattila, lakimies Taisto Ahvenainen ja taloussuunnittelupäällikkö Jouko Heikkilä Suomen Kunnallisliitosta, johtaja Berndt Långvik Finlands svenska kommunförbundista, johtaja Jorma Back Sairaalaliitosta, apulaisosastopäällikkö Markku Lemmetty Akavasta, Suomen terveydenhoitajaliiton puheenjohtaja Anna-Ester Liimatainen-Lamberg ja palkkasihteeri Kauko Passi Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, tilastosihteeri Sinikka Nurminen Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, lakimies Heikki Sipiläinen ja palkkasihteeri Pekka Rönkkö Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestöstä, asiamies Pekka Piispanen Suomen Työnantajain Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen asiamies Markku Koponen Liiketyönantajain Keskusliitosta, tutkimuspäällikkö Timo Sinisalo Suomen maakuntien liitosta, toiminnanjohtaja Timo Hannula Lapin maakuntaliitosta, toiminnanjohtaja Paavo Karttunen Kalajokilaakson Talousalueen liitosta, erikoissuunnittelija Olli Hari ja erikoissuunnittelija Birgitta Rickman Helsingin kaupungista, kaupunginjohtaja Pirjo Ala-Kapee ja projektisuunnittelija Jouko Sillanpää Vantaan kaupungista, talousarviopäällikkö Heikki Helin Lahden kaupungista, rahoitusjohtaja Raili Tiitola Vaasan kaupungista, talousarviopäällikkö Maritta Vuorinen Kuopion kaupungista, kaupunginkamreeri Thomas Karlsson Tammisaaren kaupungista, kaupunginkamreeri Erkki Lämsä Kajaanin kaupungista, vs. kaupunginjohtaja Paavo Vanhatupa Ähtärin kaupungista, kaupunginkamreeri Reijo Timperi Forssan kaupungista, kunnanjohtaja Jorma Ravio Lavian kunnasta, kunnanjohtaja Aimo Lehmikangas Rantsilan kunnasta, kunnanjohtaja Pauli Laurila Pelkosenniemen kunnasta, kunnanjohtaja Curt Dannström Dragsfjärdin kunnasta, kunnanjoh-

taja Ilkka Simanainen Rääkkylän kunnasta, kunnanhallituksen puheenjohtaja Klaus A. Sahlgren ja kunnanjohtaja Erik Westerback Korppoon kunnasta, kunnanjohtaja Erkki Laajaniemi Elimäen kunnasta, kunnanjohtaja Pauli Vaittinen Polvijärven kunnasta, teatterinjohtaja Jussi Helminen Tampereen Työväen Teatterista, teatterinjohtaja Georg Dolivo Svenska Teatern i Helsingfors -nimisestä teatterista, teatterinjohtaja Anneli Mäkelä ja talouspäällikkö Christian Blom Skolteaternista, lakimiessihteeri Heikki Hyvärinen Saamelaisvaltuuskunnasta ja va. professori Juha Alho Joensuun yliopistosta.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi kuntien opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusjärjestelmä. Esitys sisältää ehdotuksen laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta sekä siitä aiheutuviksi muutoksiksi muuhun lainsäädäntöön. Lainsäädännöstä ehdotetaan poistettavaksi sellaisia säännöksiä, joissa on asetettu ehtoja valtionosuuden saamiselle. Kuntien toiminnan ja talouden säätelyä ehdotetaan muutoinkin vähennettäväksi.

Opetustoimen alalla uudistus koskee peruskoulun, lukion, ammatillisten oppilaitosten, kansalaisopistojen, musiikkioppilaitosten sekä taiteen perusopetuksen rahoitusta. Kulttuuritoimen alalla uudistus koskee yleisten kirjastojen, kuntien kulttuuritoiminnan, liikuntatoiminnan ja nuorisotyön sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden rahoitusta. Uusia säännöksiä sovellettaisiin myös lainsäädännön piiriin kuuluviin yksityisiin oppi- ja kulttuurilaitoksiin. Esitykseen on liitetty esitykset uudeksi laiksi kunnan opetustoimen hallinnosta, laiksi yhteisistä opettajista, kansalaisopistolaiksi, laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta, museolaiksi sekä teatteri- ja orkesterilaiksi. Esitys laiksi taiteen perusopetuksesta on annettu eduskunnalle jo aiemmin.

Esitys on osa yleistä kuntien valtionosuusuudistusta, jonka muita osia ovat eduskunnalle erikseen annettavat esitykset kuntien valtionosuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta.

Ehdotettu laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta olisi opetusministeriön hallinnonalan rahoitusta koskeva yleislaki, joka korvaisi keskeisiltä osin nyt hajallaan eri laeissa olevat rahoitussäännökset. Laissa säädettäisiin käyttökustannusten ja perustamishankkeiden valtionosuuksista sekä kuntien maksuosuuksista käyttökustannuksiin. Valtionosuudet määräytyisivät laskennallisten perusteiden mukaan. Käyttökustannusten valtionosuusperusteina käytettäisiin toiminnan laajuutta kuvaavia tunnuslukuja — oppilasmäärää, opetustuntimäärää, kunnan asukasmäärää ja laitoksen henkilötyövuosimäärää — sekä niitä kohti vahvistettavia markkamääriä. Perustamishankkeiden valtionosuusperusteina olisivat ennalta vahvistettavat hankkeen laajuus ja tilakohtaiset yksikkökustannukset taikka hankkeen arvioidut kokonaiskustannukset. Opetustoimen laskennallisia yksikköhintoja porrastetaan tuntikehyksen, kunnan asukastiheyden ja kouluverkon rakenteen sekä kielisuhteiden perusteella. Kirjaston yksikköhintoja porrastetaan kunnan asukastiheyden perusteella. Valtionosuus maksettaisiin kunnalle yhtenä kokonaisuutena. Käyttökustannusten valtionosuuden käyttötarkoitusta ei rajoitettaisi. Yksityisen laitoksen valtionosuus maksettaisiin ylläpitäjälle.

Uudistuksen yhteydessä kevennetään merkittävästi opetus- ja kulttuuritoimen hallintoa ja toimintaa koskevia säännöksiä. Sääntelyn purkaminen kohdistuu etenkin niihin säännöksiin, jotka eivät rakenteellisesti sovellu uuteen rahoitusjärjestelmään. Lisäksi sääntelyn purkamisen kohteena ovat sellaiset toimintaa koskevat säännökset, joiden keventäminen on tarpeen edellytysten luomiseksi kuntien ja yksityisten laitosten taloudelliselle ja tulokselliselle toiminnalle.

Opetustoimen valtionosuus olisi kunnan kantokykyluokan mukaan 45—60 prosenttia valtionosuuden perusteena olevasta laskennallisesta markkamäärästä. Kulttuuritoimen valtionosuus olisi vastaavasti 25—40 prosenttia. Kantokykyluokkiin 1—5 kuuluville kunnille valtionosuus olisi prosentuaalisesti sama, opetustoimessa 60 ja kulttuuritoimessa 40 prosenttia. Kuntien välisiä taloudellisia eroja tasattaisiin kantokykyluokissa 6—10 nykyistä enemmän ja kantokykyluokissa 1—5 kokonaan yleisillä valtionosuuksilla.

Valtionosuusasteikkojen muutosten takia opetus- ja kulttuuritoimen nykyiset valtionavut vähenevät noin 1 565 miljoonaa markkaa, minkä verran valtionrahoitusta siirretään nykyisestä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta kuntien verotulojen täydennykseen ja yleiseen valtionosuuteen. Lisäksi rahoitusasteikon muutosten

takia kuntien korvaukset valtion oppilaitoksia käyvistä oppilaista kasvavat noin 275 miljoonaa markkaa. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjako opetus- ja kulttuuritoimessa muuttuu siten yhteensä noin 1 840 miljoonaa markkaa. Nämä laskelmat on tehty vuoden 1989 kustannusten mukaan.

Perustamishankkeiden valtionosuusasteikko olisi kuntien kantokykyluokituksen mukaan 25—70 prosenttia. Sitä noudatettaisiin peruskoulun, lukion, ammatillisen oppilaitoksen, kansalaisopiston, musiikkioppilaitoksen sekä kirjaston perustamiskustannusten valtionosuuksissa. Kulttuuritoiminnan, liikuntatoiminnan ja nuorisotyön sekä museon, teatterin ja orkesterin perustamishankkeeseen voitaisiin myöntää harkinnanvaraista valtionavustusta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan samanaikaisesti kuntien valtionosuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi annettavassa esityksessä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta annettavassa esityksessä ehdotettavien lakien kanssa vuoden 1993 alusta.

Toivomusaloite

Toivomusaloitteessa n:o 221/1991 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus antaisi pikaisesti eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudesta ja suunnittelusta annetun lain (SVOL) säännösten mukaisen esityksen opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalojen kunnallisten rakennushankkeiden valtionosuussäädösten sekä käsittelyä koskevien menettelytapojen ja toimivallan yhtenäistämisestä.

Valiokunnan kannanotot

1. Yleistä

1.1. *Opetus- ja kulttuuritoimi kokonaisuudistuksen osana*

Nykyinen kuntien valtionosuusjärjestelmä on syntynyt vaiheittain eri aikoina. Osauudistuksista huolimatta järjestelmä on edelleen monimutkainen ja hallinnollisesti työläs. Eri valtionosuuksien perusteet ja menettelytavat poikkeavat varsin paljon toisistaan. Nykyinen järjestelmä ei myöskään korosta riittävästi kuntien itsehallintoa ja omavastuisuutta. Suurin osa valtionosuuksista ja -avustuksista on sidottu lainsäädännöllä määrättyyn tehtävään. Tehtävien hoidosta on laeissa ja niiden nojalla annetuissa alemmanasteisissa säännöksissä määrätty varsin yksityiskohtaisesti. Näin kuntien mahdollisuudet valita vaihtoehtoisia toimintatapoja ja järjestää toiminta paikallisiin oloihin ja tarpeisiin parhaiten soveltuvaksi ovat olleet rajoittuneet. Nykyisen valtionosuusjärjestelmän tehtäväsidonnaisuus ja kustannusperusteisuus edellyttävät myös yksityiskohtaista kuntien toiminnan ja talouden ohjausta ja valvontaa.

Valiokunnan käsiteltävänä olevan, kolmesta hallituksen esityksestä muodostuvan (HE:t 214—216/1991 vp) kuntien valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen tarkoituksena on valtionosuusjärjestelmää yksinkertaistamalla ja yhtenäistämällä vähentää nykyisen järjestelmän epäkohtia. Kokonaisuudistuksen tavoitteena on sekä valtion tuen perusteiden että menettelytapojen kehittäminen siten, että uusi valtionosuusjärjestelmä kannustaisi kustannustietoiseen toimintaan, lisäisi kuntien toimivaltaa ja poistaisi valtion viranomaisten tarpeetonta ohjausta, painottaisi toiminnan taloudellisuutta ja tuloksellisuutta sekä tasoittaisi kuntien taloudellisessa asemassa olevia eroja. Lisäksi tavoitteena on, että järjestelmä olisi yksinkertainen ja selkeä, toimisi viivytyksettä ja joustavasti, perustuisi mahdollisimman pieneen asiakirjatuotantoon ja hallinnolliseen työhön sekä olisi vaikutuksiltaan hallittava ja ennakoitava. Vaikka valiokunnan mielestä kaikkia uudistukselle asetettuja tavoitteita ei riittävässä määrin saavutetakaan, valiokunta pitää uudistusta myös opetus- ja kulttuuritoimen osalta välttämättömänä ja kiireellisenä.

Uudistuksen tavoitteiden toteuttamisen kannalta keskeisiä periaatteita ovat siirtyminen laskennalliseen valtionosuusjärjestelmään ja kuntien toiminnallisen liikkumavapauden laajentaminen. Tämä onkin mahdollista kattavan ja eri puolilla maata pitkälti samantasoiset palvelut takaavan palvelujärjestelmän tultua rakennetuksi nykyisen valtionosuusjärjestelmän puitteissa. Myös uudistuksen tavoitteena on sellainen järjestelmä, joka takaa riittävät palvelut kaikille niitä tarvitseville, mutta on samalla taloudellinen ja tehokas.

Hallintovaliokunta korostaa koulutuksen ja sivistyksen merkitystä kansallisena voimavarana. Samalla valiokunta korostaa kuntien vastuuta ylläpitää riittäviä opetus- ja kulttuuritoimen palveluja sekä vastuuta luoda edellytyksiä ope-

tuksen tason, koulutuksen saatavuuden sekä kulttuuripalvelujen kehittämiselle. Valiokunta katsoo, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen uudistuksella ei ole tarkoitus aiheuttaa muutoksia itse toiminnan tasoon, ainakaan alentavasti, vaan sillä pyritään lisäämään kunnan mahdollisuuksia taloudelliseen ja tulokselliseen toimintaan ottaen huomioon kuntien erilaatuiset tarpeet, olosuhteet ja omaleimaisuus. On huomattava, että kuntien velvollisuus huolehtia toimintalakien mukaisista tehtävistä säilyy entisellään, vaikka myöskään opetusministeriön hallinnonalalla myönnettävät käyttökustannusten valtionosuudet eivät olisi enää sidottuja tiettyyn käyttötarkoitukseen.

Kokonaisuudistuksessa valtionosuudet jakaantuvat tehtäväkohtaisiin valtionosuuksiin ja tehtävistä riippumattomiin valtionosuuksiin. Ensiksi mainittuja ovat valtionosuudet, joita myönnetään opetus- ja kulttuuritoimeen sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Tehtäväkohtaisissa valtionosuuksissa käyttötalouden valtionosuudet määräytyvät pääasiassa laskennallisin perustein. Myös perustamiskustannusten kohdalla siirrytään opetus- ja kulttuuritoimessa ennalta laskettuihin yksikköhintoihin, joiden pohjalta lopullinen laskennallinen valtionosuus määräytyy.

Valiokunta toteaa, että uudistuksessa kantokykyluokituksen vaikutusta opetus- ja kulttuuritoimen samoin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksiin vähennetään. Tämä merkitsee siirtoa tehtäväkohtaisista valtionosuuksista verotulojen täydennykseen ja kuntien yleiseen valtionosuuteen, joiden avulla tasataan kuntien verotulojen kertymää ja muita taloudellisia toimintaedellytyksiä. Siirrot käyttökustannusten tehtäväkohtaisista valtionosuuksista yleiseen valtionosuuteen ja verotulojen täydennykseen ovat vuoden 1989 tasossa yhteensä 4,4 miljardia markkaa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksessa on säännöstasolla turvattu valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon muuttumattomuus. Opetus- ja kirjastotoimessa, taiteen perusopetusta lukuun ottamatta, kustannusjako on tarkoitus säilyttää muuttumattomana neljän vuoden välein toteutuneiden kustannusten perusteella tarkistettavien yksikköhintojen avulla. Muussa kulttuuritoimessa valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon kehitys riippuu toisaalta näiden toimintojen ja laitosten menokehityksestä kunnissa ja toisaalta valtion talousarviossa vahvistettavista valtionosuusperusteista. Valiokunta pitää oikeana lähtökohtana sitä, että valmistelussa on pyritty siihen, etteivät rahoitusperusteiden muutokset johtaisi koulu- ja oppilaitosverkon harvenemiseen.

Uudistuksella pyritään parantamaan opetus- ja kulttuurihallinnon toiminnan tuloksellisuutta ja lisäämään joustavuutta. Jo aiemmin varsinkin yleissivistävän koulutuksen puolella on pyritty samaan päämäärään peruskoulua ja lukiota koskevaa sääntelyä purkamalla. Ammatillisen koulutuksen puolella hallituksen esityksen yleisperusteluissa luvataan keventää ammatillisten oppilaitosten toiminnan sääntelyä olennaisesti. Valiokunta pitää tärkeänä, että eduskunnalle annetaan pikaisesti esitys ammatillisia oppilaitoksia koskevan lainsäädännön muuttamisesta siten, että päätöksentekovaltaa siirretään oppilaitosten ylläpitäjille ja valtion viranomaisten toimivaltasuhteet järjestetään uudelleen. Valiokunta katsoo, että tässä yhteydessä on tarpeen selvittää muun muassa ammatillisen koulutuksen määrällisen säätelyn ja yhteensovittamisen vastuutahot.

Hallituksen esityksen yleisperusteluissa todetaan, että opetusministeriö selvittää erikseen, tulisiko valtionosuuden määräytymisperusteita muuttaa peruskoulun osalta siten, että valtionosuuden määräytymisperusteena otettaisiin huomioon oppilasmäärän sijasta kunnan peruskouluikäisen väestön lukumäärä. Valiokunnan mielestä on kiinnitettävä huomiota siihen, että ruotsinkielisten koulujen oppilasmäärä poikkeaa usein huomattavasti kielen perusteella tapahtuvassa rekisteröinnissä ruotsinkielisten lasten määrästä.

Valiokunta pitää pyrkimystä kulttuuriautonomiaan keskeisenä osana kansainvälistä vähemmistökeskustelua. Sen vuoksi valiokunta pitää perusteltuna Suomen vähemmistöjen pyrkimyksiä kulttuuriautonomiaan, minkä vuoksi tulee ponnistella muun muassa saamenkielen opetuksen edistämiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että kulttuuriautonomian periaate säilytetään koulutuksessa.

Nuorten- ja lastenteattereiden kehittämisen osalta valiokunta viittaa opetusministeriön asettaman työryhmän mietintöön (1983:49).

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen seikkaan, että uudistuksen ulkopuolelle jää osa nykyisistä opetusministeriön hallinnonalan valtionapujärjestelmistä, joista on säädetty erikseen. Uudistuksen ulkopuolelle tässä vaiheessa jäävät siten esimerkiksi kansanopistot ja ammatilliset erityisoppilaitokset. Valiokunta katsoo,

että myös näitä valtionapujärjestelmiä on tarpeen uudistaa ja muuttaa mahdollisimman pitkälti laskennalliseksi niiden erityispiirteet huomioon ottaen.

Valiokunta yhtyy siihen useissa asiantuntijalausunnoissa esitettyyn näkemykseen, että valtionosuusjärjestelmät ja menettelytavat jäävät nyt vireillä olevan uudistuksen jälkeenkin vielä varsin erilaisiksi eri hallinnonaloilla. Valiokunta toteaa kuitenkin, että verrattaessa tällä hetkellä voimassa olevia opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmiä ne ovat lähtökohdiltaan lähes täysin erilaisia. Valtionosuuden määräytymisperusteiden muuttamisella laskennallisiksi tätä erilaisuutta ei ole voitu kuroa yhdellä kertaa umpeen. Valiokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että valtionosuusjärjestelmien uudistamistyötä on syytä jatkaa nyt saatavan kokemuksen pohjalta. Tavoitteena tulee olla siirtyminen tulevaisuudessa yhteen valtionosuuteen ja samalla kaikilta osin suoraan kunnille maksettavaan valtionosuuteen.

Opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalla rahoitusta koskevia säännöksiä ehdotetaan sovellettavaksi edelleen nyt käsittelyssä olevan uudistuksen voimaan tultuakin myös yksityisiin laitoksiin, koska yksityiset oppilaitokset ja kulttuurilaitokset palvelevat samoja tarkoituksia ja hoitavat samoja tehtäviä kuin kuntien laitokset. Tästä syystä yksityisten laitosten toimintaedellytykset tulee turvata muulla tavalla siirryttäessä tulevaisuudessa yhteen ja samalla kaikilta osin suoraan kunnille maksettavaan valtionosuuteen.

1.2. *Toimintavapauden lisääminen*

Nykyinen pitkän ajan kuluessa muotoutunut valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus sisältää paljon yksityiskohtaisia säännöksiä hallinnon ja toiminnan järjestämisestä, henkilökunnasta ja palveluista perittävistä maksuista. Näitä säännöksiä laadittaessa on ollut lähtökohtana yhtäläisten palvelujen turvaaminen maan eri osissa kuntien erilaisuudesta huolimatta. Sääntely on ollut hyväksyttävissä erityisesti koko maamme kattavaa palvelujärjestelmää rakennettaessa. Kuntien toimintaa on ollut myös perusteltua ohjata aikaisemmin mm. sen vuoksi, että henkilökunta kunnissa on ollut varsin eritasoista. Valiokunta toteaa, että tällä hetkellä kuntien henkilökunta on kohentuneen koulutuksen myötä hyvin ammattitaitoista.

Kuten aiemmin lausutustakin ilmenee, monissa tapauksissa yksityiskohtainen sääntely on alkanut merkittävässä määrin rajoittaa kuntien mahdollisuuksia organisoida ja järjestää valtionosuustehtävien hoitaminen paikalliset olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Esimerkiksi hallinnon järjestämistä koskevat säännökset eivät juurikaan vaikuta saataviin palveluihin, mutta voivat yksittäistapauksissa haitata valtionosuustehtävien hoitamista ja koko kunnan valtionosuustehtävien palvelujärjestelmän kehittämistä.

Valiokunta toteaa, että kuntien toimintavapautta rajoittavien säännösten purkaminen on välttämätöntä. Uudistus korostaa kunnallisen itsehallinnon ja luottamushenkilöjärjestelmän merkitystä. Kuntatasolla tunnetaan parhaiten kansalaisten tarpeet ja mahdollisuudet tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen. Kunnallissektorilla on pitkään vaadittu uudistuksen toteuttamista ja vakuutettu kuntien kykyä ja tahtoa hoitaa nykyiset valtionosuustehtävät vastaisuudessakin kunnolla. Valiokunta haluaa torjua ne epäilykset, joita on esitetty sen suhteen, että uudistus tältä osin johtaisi palvelujen heikkenemiseen. Valiokunta uskoo kuntien pystyvän ja haluavan hoitaa toimintalakien mukaiset tehtävät turvaten palvelujen tason ja palveluille asetettavat laadulliset tavoitteet sekä kansalaisten oikeusturvan. Valiokunta luottaa myös siihen, että paikallistasolla huolehditaan myös vastaisuudessa siitä, että toimintalaeissa säädettyjä tehtäviä hoitaa kunnissa koulutettu ja muutoinkin pätevä sekä ammattitaitoinen henkilökunta.

Valiokunta haluaa tässä yhteydessä nostaa esille erään erityiskysymyksen. Uudistettavana olevaan lainsäädäntöön sisältyy myös monia muita vaikeita kysymyksiä. Nykyisen peruskoululain 62 f §:n perusteella kunta voi saada valtionosuutta esimerkiksi näkövammaista opettajaa avustavan henkilön palkkaamista varten. Siirryttäessä laskennalliseen järjestelmään tämä menoperusteinen säännös ehdotetaan kumottavaksi. Valiokunta on edellä korostanut kuntien toimintavapauden tärkeyttä ja samalla kuntien vastuuta. Valiokunta luottaa siihen, että esimerkiksi näkövammaiselle opettajalle palkataan ilman muuta nykyiseen tapaan vastaisuudessakin avustava henkilö. Mikäli toisin tapahtuisi, se osoittaisi, että uudistusta ei ole ymmärretty oikein. Ei voida lähteä siitä, että toisaalta järjestelmä on laskennallinen, mutta että se on toisaalta menoperusteinen, varsinkin kun opetusministeriön hallinnonalalla valtionosuuksien määräyty-

misperusteet ovat yksityiskohtaisia. Niissä on otettu huomioon hyvin monenlaisia olosuhteita ja seikkoja. Tämä yksityiskohtaisuus on toisaalta johtanut opetusministeriön hallinnonalan järjestelmän arvosteluun. Kokonaisuudistuksessa kunnat saavat lähtökohtaisesti suuruusluokaltaan yhteensä entisensuuruiset valtionosuudet, joilla on luonnollisesti huolehdittava nyt puheena olevasta ja muista tilanteista, vaikka näitä ei olisi otettu huomioon laskentaperusteissa. Tietysti harkinnanvarainen avustus voi tulla kysymykseen, mikäli harkinnanvararaisen avustuksen edellytykset muutoin täyttyvät. Vastuu toimintapolitiikasta on kuitenkin selkeästi kunnalla eikä kunta voi vedota siihen, ettei se saa entiseen tapaan erikseen valtionosuutta tai -avustusta esimerkiksi näkövammaisen opettajan avustajan palkkaamiseen.

Valiokunta korostaa kantanaan, että pääsääntöisesti lähtökohtana voidaan pitää sitä, että kunnallislaki sisältää kunnallishallinnon järjestämistä koskevat tarpeelliset säännökset. Valiokunta toteaa, että uudistuksessa lakitasoisten hallinnollisten normien purkaminen onkin myös opetus- ja kulttuuritoimen osalta saatu varsin hyvälle alulle. Sääntelyä kevennetään muun muassa purkamalla useita opetus- ja kulttuuritoimen pakollisia lautakuntia koskevat säännökset ja järjestämällä näiltä osin hallinto pääosin kunnallislain periaatteiden mukaisesti. Lainsäädäntöön jää vielä kuitenkin muita vanhentuneita sisällöltään ja kirjoitustavaltaan uuteen järjestelmään huonosti soveltuvia säännöksiä. Kuntien toimintavapautta tarpeettomasti rajoittavia normeja on paljon myös asetuksissa. Esimerkiksi kelpoisuusehtoja ja ryhmäkokoja koskevat säännökset sisältyvät paljolti asetuksiin. Normien purkaminen on valiokunnan mielestä toteutettava soveltuvin osin mahdollisimman pitkälle samanaikaisesti uudistuksen voimaan tullessa myös asetustasolla ja sitä on jatkettava edelleen. Valiokunta viittaa toimintalakien mukaisten tehtävien hoitamiseen liittyvän normien purkamisen kokonaistarkastelun osalta hallituksen esitykseen n:o 214/1991 vp liittyvässä mietinnössään n:o 5 esitettyyn.

1.3. *Tietojen kerääminen*

Uudistukseen liittyvissä hallituksen esityksissä on erilaisia säännöksiä koskien niitä tietoja, joita kuntien on valtionosuusjärjestelmän johdosta toimitettava eri valtion viranomaisille.

Saadun selvityksen perusteella ei vielä tällä hetkellä ole mahdollista päästä kuntien ja valtion eri viranomaisten tarpeita tyydyttävään yhtenäiseen tietojärjestelmään. Tämä johtuu paljolti siitä, että eri hallinnonaloilla tarvitaan vain vähän yhtenäisiä valtionosuuden määräämiseen tai toiminnan seuraamiseen liittyviä tietoja.

Yhtenäisen tietojärjestelmän rakentamisesta luopuminen, ainakin uudistuksen toteuttamisen alkuvaiheessa, näyttää johtavan sekä olemassa olevien hallinnonalakohtaisten tietojärjestelmien että toisaalta Tilastokeskuksen tilastojen kehittämiseen. Monet valtionosuusjärjestelmään liittyvät tarvittavat tiedot ovatkin jo nykyisin saatavissa Tilastokeskuksen tietojärjestelmistä. Seurantatietojen kattavuuden parantamiseksi kuntien toiminta- ja taloustilaston kehittäminen on Tilastokeskuksessa meneillään. Saadun selvityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö on edennyt omien tietojärjestelmiensä kehittämisessä melko pitkälle eikä erityisiä ongelmia tältä osin ole tiedossa. Opetusministeriön hallinnonalalla tietotarpeet sen sijaan ovat niin yksityiskohtaisia, että ne edellyttävät erityisiä kuntiin kohdistuvia tiedusteluja. Kunnista ja kouluista on tarkoitus edelleen kerätä huomattavan paljon tietoa ja niiden luokitukset vastaisivat vain osittain yleisesti käytössä olevia luokituksia. Vaarana on, että opetushallinnossa tietojenkeruu tapahtuu melko pitkälle entisenlaisena, jolloin tosiasiassa tietojen keräämistä voitaisiin vastoin uudistuksen periaatteita käyttää kuntiin kohdistuvan valvonnan ja ohjauksen keinona.

Valiokunta katsoo tarkastellessaan valtionosuusjärjestelmää kokonaisuudessaan, että tavoitteena tulee olla tietojen keräämisen rajoittaminen vain välttämättömien tietojen hankkimiseen sekä tapahtumaan Tilastokeskuksen kautta tai muutoin yleisesti käytettävistä tilastoista. Keräämisen tulee perustua vastaisuudessa pelkästään muutoinkin kunnissa normaalisti laadittaviin asiakirjoihin, kuten kuntasuunnitelmaan, talousarvioon, tilinpäätökseen ja kunnalliskertomukseen.

Välttämätöntä on ensi tilassa saada valtion ja kuntien väliset tietovirrat hallintaan, arvioida kuntiin kohdistuvan tietojenkeräämisen perusteet tarkkaan, karsia päällekkäistä tiedonkeruuta ja -tuotantoa sekä toteuttaa tarkoituksenmukainen työnjako valtion virastojen kesken samoin kuin valtion ja kuntien välillä.

Valtion viranomaisten edellyttämien tietojen tuottamisen ja ylläpidon kunnille aiheuttamat välittömät työvoimakustannukset ovat äskeisen

selvityksen mukaan nykyisin yhteensä noin 330 miljoonaa markkaa vuodessa. Kun mukaan lasketaan myös valtion ja seurakuntien työvoimakustannukset sekä automaattisen tietojenkäsittelyn aiheuttamat tiedonsiirtokustannukset, ovat selvityksen mukaiset yhteiskustannukset noin miljardi markkaa vuodessa. Valiokunta katsoo, että tietojen tuottamisesta ja ylläpidosta aiheutuvia kokonaiskustannuksia on voitava oleellisesti supistaa. Myös tietojärjestelmäyhteistyön kannalta olisi tärkeätä pyrkiä tulevaisuudessa luopumaan hallinnonalakohtaisuudesta kokonaan ja siirtyä yhteen kunnille myönnettävään valtionosuuteen.

Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että uuden valtionosuusjärjestelmän voimaan tullessa tietojärjestelmiä kevennetään ensi tilassa siten, että kunnat joutuvat keräämään ja ylläpitämään vain ehdottoman välttämättömiä tietoja ja että ne kerätään mahdollisimman pian uudistuksen voimaantulon jälkeen koko valtionosuusjärjestelmässä Tilastokeskuksen kautta tai muutoin yleisesti käytettävistä tilastoista noudattaen yleisesti käytössä olevia luokituksia ja että samalla tietojärjestelmistä aiheutuvat kustannukset oleellisesti pienenevät.

1.4. *Vaikutukset hallintoon*

Kunnissa uudistus antaa mahdollisuuksia keventää hallintoa, jakaa tehtäviä ja toimivaltaa uudestaan sekä käyttää hyväksi näin saatavat voimavarat varsinaisen toiminnan hyväksi. Samalla on mahdollista kehittää johtamisjärjestelmiä ja luoda menetelmiä palvelujen saatavuuden sekä laadun varmistamisen kehittämiseksi.

Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen ehdotetulla tavalla aiheuttaa huomattavia vaikutuksia valtionhallinnossa erityisesti läänitasolla. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusjärjestelmän uudistaminen merkitsee lääninhallitusten kouluosastojen tehtävien merkittävää vähenemistä.

Myös keskushallinnon tasolla opetusministeriössä tapahtuu työtehtävien vähenemistä. Opetushallinnon keskusvirastot, ammattikasvatushallitus ja kouluhallitus on lakkautettu ja niiden tilalle on perustettu opetushallitus 1 päivästä huhtikuuta 1991. Opetushallitus ei enää valtionosuusuudistuksen voimaan tullessa olisi uudistuksen piiriin kuuluvissa toiminnoissa valtionapuviranomainen, lukuun ottamatta vanhojen valtionosuuksien edellyttämää siirtymäkautta. Opetushallitukselle on suunniteltu uuteen valtionosuusjärjestelmään liittyviä kehittämis-, valmistelu- sekä tutkimus- ja seurantatehtäviä. Myös keskushallinnossa tulee arvioida työtehtävien muuttumisesta ja vähenemisestä aiheutuva hallinnon uudelleenjärjestämisen tarve. *Valiokunta edellyttää, että seurannan ja kehittämisen nimissä ei saa synnyttää uutta tarpeetonta byrokratiaa.*

1.5. *Seuranta ja selonteko*

Valiokunta toteaa, että hallituksen esitykset n:ot 214—216/1991 vp muodostavat valtionosuuden määräytymisperusteiden, kuntien toimintaa koskevien säännösten purkamisen ja keventämisen sekä järjestelmien hallinnoinnin osalta yhteensovitetun kokonaisuuden. Uudistus merkitsee muutoinkin periaatteiltaan uudenlaista järjestelmää, jonka soveltamisessa käytäntöön saattaa ilmetä odottamattomia ongelmia. Uudistuksen toimivuutta pitääkin kaikilta osin jatkossa arvioida tarkkaan ja olla valmis tarvittaessa tekemään järjestelmään nopeastikin parannuksia ja korjauksia.

Vaikka kuntien taloudellinen tilanne on uuteen valtionosuusjärjestelmään siirryttäessä kireä, valiokunnan mielestä on kuitenkin välttämätöntä, että koulutuksen tasosta ei Suomessa tingitä. Voimassa olevan peruskoululain 3 §:n 1 momentin mukaan peruskoulun kasvatus ja opetus on järjestettävä oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Valiokunta pitää tätä velvoitetta tärkeänä myös käytännössä koulutusta järjestettäessä. Hallintovaliokunta pitää välttämättömänä, että hallitus huolehtii siitä, että järjestetään opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusuudistuksen toteuttamista koskeva perusteellinen seuranta, jossa opetustoimen osalta selvitetään muun muassa

— järjestetäänkö koulutus kunnissa niin, ettei koulutuksen taso Suomessa vaarannu ja että opetusta kouluissa edelleenkin kehitetään oppilaan tarpeita ja edellytyksiä vastaavaksi,

— turvataanko kunnissa vammaisten koulutuksen järjestäminen niin, että opetus järjestetään peruskoululain 3 §:n edellyttämällä tavalla,

— turvataanko erityisopetus muutoin sitä tarvitseville,

— turvataanko oppilaanohjaus siten, että opiskelijan valinnanmahdollisuuksien lisääntymisen myötä oppilaanohjauksen tullessa yhä

tärkeämmäksi opiskelija saa tarvitsemaansa ohjausta valintoja tehdessään,

— turvataanko koulunkäyntiavustajien palkkaaminen avustajia tarvitseville koululaisille,

— turvataanko avustavan henkilön palkkaaminen sitä tarvitseville vaikeasti vammaisille opettajille,

— turvataanko erityistehtävän saaneille lukioille riittävä tuntikehys,

— turvataanko sairaan opiskelijan mahdollisuus saada koulutusta sairaalassaoloaikanaan hänelle soveltuvalla tavalla,

— järjestetäänkö koulukuljetukset ja tarvittava oppilasasuntolatoiminta siten, että opiskelijoilla on tasavertaiset koulunkäyntimahdollisuudet,

— muodostuuko ammatillisten oppilaitosten yksikköhinta oppilaitosmuodoittain oikeudenmukaisesti,

— millaiseksi muodostuu ammatillisten oppilaitosten investointien kustannusjakauma kuntien välillä,

— ammatillisissa oppilaitoksissa on selvitettävä kustannusten laskeminen oppilasmäärän sijasta oppilaspaikkaa kohti,

— on selvitettävä siirtymäaikana erillisen valtionosuuden maksamisen mahdollisuus silloinkin, kun oppilaitoksen osa toimii vuokratiloissa,

— määräytyykö valtionosuus iltalukioiden aineenopiskelijoiden osalta riittäväksi niin, etteivät oppilaitosten mahdollisuudet järjestää opetusta vaarannu,

— turvataanko mahdollisuudet vankilakoulujen toimintaan, sekä

— säilyvätkö kansalaisopistojen toimintamahdollisuudet.

Kulttuuritoimen osalta seurannassa tulee muun muassa selvittää

— järjestävätkö kunnat kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimen palveluja niin, että kansalaisilla on mahdollisuudet monipuoliseen vapaa-ajan toimintaan,

— voidaanko harkinnanvaraisilla avustuksilla turvata lasten- ja nuortenteattereiden toimintamahdollisuudet,

— voidaanko harkinnanvaraisilla avustuksilla turvata lakisääteisen valtionosuuden ulkopuolelle jäävien teattereiden ja orkestereiden — mukaan lukien alueorkesterit — toimintamahdollisuudet sekä mahdollisuudet kehittämistoimintaan, kokeiluihin ja erilaatuisiin projekteihin sekä

— turvataanko nuoriso- ja liikuntajärjestöjen toimintamahdollisuudet.

Valiokunta edellyttää lisäksi, että hallitus antaa uuden lainsäädännön oltua voimassa kolme vuotta mahdollisimman pian vuoden 1996 alussa eduskunnalle selonteon valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen vaikutuksista. Selonteossa on annettava vastaus edellä mainittuihin seurantaa vaativiin opetus- ja kulttuuritoimen kysymyksiin.

2. Yksityiskohtaiset muutosehdotukset ja kannanotot

2.1. *Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta*

7 §. Valtionosuuden laskennallinen peruste. Hallituksen ehdottamassa muodossa kunnan opetustoimen valtionosuus määräytyisi laskettuna erikseen peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten opetuksen yksikköhintojen sekä kuljetuksen ja majoituksen yksikköhintojen perusteella. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten opetuksen yksikköhintojen sekä kuljetuksen ja majoituksen yksikköhintojen perusteella myönnettävää valtionosuutta yhdistettäväksi. Tällä turvattaisiin se, että kuljetus- ja majoitusmenoja käsiteltäisiin yhdenmukaisin perustein sekä valtionosuutta myönnettäessä että kotikunnan maksuosuutta määrättäessä. Muutos yksinkertaistaisi myös valtionosuushallintoa. Edellä todetun johdosta pykälää ehdotetaan myös rakenteellisesti uudistettavaksi.

8 §. Opetustoimen valtionosuusasteikko. Edellä 7 §:n kohdalla todetun johdosta valiokunta ehdottaa 8 §:n 5 momenttia muutettavaksi.

9 §. Kotikuntien maksuosuudet. Edellä 7 §:n kohdalla todetun johdosta valiokunta ehdottaa 9 §:n 1 ja 2 momenttia muutettaviksi.

12 §. Peruskoulun yksikköhinnan laskeminen. Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että ne kunnat, joissa ei ole yläastetta, eivät joudu eriarvoiseen asemaan verrattuna niihin kuntiin, joissa se on.

21 §. Valtionosuuden laskennallinen peruste. Lakiehdotuksen 21 §:n 2 momentin 4—6 kohdan mukaan opetusministeriö päättää museoiden, teattereiden ja orkestereiden henkilötyövuosien määrästä. Valiokunta toteaa, että henkilötyövuosi on laskennallinen käsite, joka ei ole oikeudellisesti sidottu valtionosuuden saajan päätoimisen henkilöstön määrään. Valiokunta katsoo, että opetusministeriö voi henkilötyövuosia

osoittaessaan ottaa huomioon esimerkiksi erilaisten yksittäisten projektien tarvitseman työpanoksen.

26 §. Perustamishanke. Hallituksen esityksen mukaan valtioneuvosto vahvistaa tietyn markkamääräisen alarajan perustamishankkeille. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että perustamiskustannusten valtionosuuteen oikeuttavat markkamääräiset alarajat määrätään eri toiminta-alueilla erilaisiksi. Hankkeiden koot vaihtelevat suuresti hallinnonaloittain. Esimerkiksi liikuntapaikkahankkeista on valiokunnan saaman selvityksen mukaan 50 prosenttia alle kahden miljoonan markan hankkeita, lähinnä kuntoliikunta- ja lähiliikuntapaikkahankkeita. Valiokunta katsoo, ettei perustamishankkeen määrittelyllä tule vaikeuttaa pienehköjen hankkeiden toteuttamista. Sen vuoksi valtioneuvoston vahvistama perustamishankkeen alaraja tulee määritellä hallinnonala- ja tehtäväkohtaisesti.

Samalla valiokunta korostaa lakiehdotuksen 26 §:n 4 momentissa lausuttua, minkä mukaan perustamishankkeena voidaan pitää myös sellaista toimenpidettä, jonka arvioidut kustannukset ovat valtioneuvoston vahvistamaa markkamäärää pienemmät, jos hankkeen rahoitus muodostuisi kunnan tai kuntainliiton jäsenkuntien asukasmäärän ja taloudellisen aseman vuoksi kunnalle tai kuntainliitolle erityisen rasittavaksi.

38 §. Valtionavustus kokeilutoimintaa, erityistehtäviä, toiminnan käynnistämistä ja opettajankoulutusta varten. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momentissa havaitun kirjoitusvirheen korjaamista.

49 §. Käyttökustannukset. Valiokunta ehdottaa 2 momenttia muutettavaksi siten, että pieniä ja taloudellisesti vähämerkityksisiä maksamattomia valtionosuuksia ei maksettaisi. Tällöin vältettäisiin myös niiden jaksottaminen. Valiokunta ehdottaa myös muutosta, joka estäisi ennakolta vahvistettujen valtionosuusperusteiden vastaisten kustannusten vyöryttämisen valtionosuuden piiriin. Ehdotettavan lisäyksen tarkoittamia valtionosuusperusteita ovat esim. kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 14 §:n mukaiset ennakkopäätökset sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetut valtioneuvoston vahvistamat oppilaskohtaiset käyttömenot.

Valiokunta ehdottaa 3 momenttiin muutosta, joka vastaisi voimassa olevaa käyttökustannusten valtionosuusasteikon väliaikaista leikkaamista. Leikkaus on ollut tarkoitus suorittaa myös uudessa järjestelmässä alkuperäisessä muodossaan. Kirjastot ja yksityiset lukiot ja iltalukiot ovat uutta lakia valmisteltaessa valiokunnan saaman selvityksen mukaan erehdyksessä jääneet pois. Valiokunta katsoo välttämättömäksi suorittaa voimassa olevan menettelyn mukaiset leikkaukset ja ehdottaa sen vuoksi muutosta 3 momenttiin.

50 §. Perustamiskustannukset. Hallituksen esityksessä olevan 50 §:n 3 momentissa viitataan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain pykäliin, jotka koskevat käyttökustannuksia eivätkä perustamiskustannuksia, joita 50 § koskee. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa korjausta viittaussäännökseen.

52 §. Opetustoimen yksikköhinnat vuonna 1993. Hallituksen esityksen 52 §:n 2 momentissa viitataan virheellisesti kuntien valtionosuuslain 6 §:ään, vaikka tarkoituksena on ollut viitata 5 §:ään. Valiokunta ehdottaa sen vuoksi korjausta 2 momenttiin.

56 §. Eräiden valtionosuuksien myöntäminen ja maksaminen vuonna 1993. (uusi) Lakiehdotuksen 39 §:ssä ehdotetaan, että käyttökustannusten valtionosuus myönnetään peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun sekä kunnan tai kuntainliiton ylläpitämän lukion, iltalukion ja ammatillisen oppilaitoksen osalta oppilaiden kotikunnille. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämän periaatteen ulottaminen mantereella koulua käyviin ahvenanmaalaisiin edellyttää maakuntalain muuttamista.

Ahvenanmaalla valmistellaan parhaillaan maakunnan opetustoimen rahoitusta koskevan lainsäädännön yhteensovittamista uuteen valtionosuusjärjestelmään. Tarkoituksena on, että uusi Ahvenanmaata koskeva lainsäädäntö tulisi voimaan vuoden 1994 alusta lukien. Sen vuoksi 39 §:n mukainen valtionosuuden myöntäminen ja 40 §:n mukainen maksaminen edellä mainituilta osin tulisi vuonna 1993 hoitaa erillisjärjestelyin. Sen vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa, että vuonna 1993 valtionosuus maksettaisiin ahvenanmaalaisten oppilaiden osalta pääsäännöstä poiketen oppilaitoksen ylläpitäjille niissä tapauksissa, joissa se muutoin maksetaan oppilaan kotikunnalle. Näin ollen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavaan lakiin tulisi lisätä uusi hallituksen esitykseen sisältymätön 56 pykälä.

2.2. *Laki kunnan opetustoimen hallinnosta*

Valiokunta pitää myönteisenä, että kaksikielisissä kunnissa tulee olla monijäseninen elin tai sen osasto kummankin kieliryhmän opetustoimen hallintoa varten. Valiokunta pitää tärkeänä myös sitä, että esittelyvastuussa olevalta virkamieheltä vaaditaan myös ao. kielen täydellinen hallitseminen ja että hän olisi myös ko. asioihin perehtynyt virkamies.

2.3. *Laki peruskoululain muuttamisesta*

36 a §. Hallituksen esityksen mukaan ennen ns. luokkamuotoiseen erityisopetukseen ottamista tai siirtämistä koskevaa päätöstä on tehtävä oppilaasta psykologinen tutkimus ja tarvittaessa lääketieteellinen tutkimus sekä tarvittaessa sosiaalinen selvitys. Valiokunta katsoo, että tällaiseen siirtotilanteeseen vaikuttavat olosuhteet ovat eri tilanteissa erilaisia. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että aina, milloin se ilman kohtuutonta vaikeutta on mahdollista, tehdään jokin näistä kolmesta tutkimuksesta ja tarvittaessa voidaan tehdä myös kaksi tai kaikki nämä tutkimukset.

Lakiehdotuksen 4 momentin mukaan siirtopäätöstä ei saa määrätä viranhaltijan tehtäväksi. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että niissä tapauksissa, jolloin ratkaisu on kaikkien osapuolten yhteisesti hyväksymä, voitaisiin siirto jättää virkamiehen lopullisesti päätettäväksi. Menettely ei vaarantaisi oppilaan oikeusturvaa ja olisi joustava. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa muutosta 4 momenttiin.

2.4. *Laki lukiolain muuttamisesta*

21 b §. Pykälän 1 momentissa käytetään termiä päivälukio. Lainsäädäntö ei tunne päivälukion käsitettä, joten valiokunta ehdottaa termiä muutettavaksi.

2.5. *Laki ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta*

7 §. Johtokunta. Pykälän mukaan valtion ja yksityisissä oppilaitoksissa olisi edelleen johtokunta. Kunnallisissa oppilaitoksissa puolestaan johtokunnan asettaminen olisi ylläpitäjän harkinnassa. Kun pykälän 3 momentissa puhutaan myös kunnallisen oppilaitoksen johtokunnasta, tulisi hallintovaliokunnan mielestä selvyyden vuoksi pykälän 1 momentissa todeta, että kunnallisessa oppilaitoksessa voi olla johtokunta. Valiokunta ehdottaa tätä koskevaa lisäystä 7 §:n 1 momenttiin.

35 §. Aikuisten ammatillinen koulutus. Pykälässä ehdotetaan luovuttavaksi väliaikaisen ammatillisen koulutuksen käsitteestä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi mahdollisuus poiketa ammatillisista oppilaitoksista annetun lain ja sen nojalla annetun asetuksen säännöksistä aikuisten ammatillisen koulutuksen osalta. Laki ammatillisista oppilaitoksista on kuitenkin rakennettu siten, että sen säännökset koskevat sekä nuorten että aikuisten ammatillista koulutusta, jollei nimenomaan toisin säädetä, kuten on menetelty esimerkiksi koulutuspituuksia koskevassa 19 §:ssä ja opetussuunnitelmia koskevassa 20 §:ssä. Hallituksen esittämässä muodossa 35 §:n säännöksellä annettaisiin yleinen poikkeamisvaltuutus ammatillisen oppilaitoksen lain säännöksistä aikuisten ammatillisen koulutuksen osalta. Hallintovaliokunta katsoo, ettei tällainen yleinen poikkeamisvaltuutus ole tarpeen. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että lain 35 § kumotaan kokonaan.

2.6. *Laki ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain muuttamisesta*

7 §. Pykälässä ehdotetaan poistettavaksi opetushallituksen toimivalta hyväksyä oppilasasuntolat, joissa asuminen on oppilaalle maksutonta. Ehdotuksen mukaan oppilaitoksen ylläpitäjän omistamassa oppilasasuntolassa asuminen on oppilaalle maksutonta. Oppilasasuntolat voivat kuitenkin olla joko oppilaitoksen ylläpitäjän omistuksessa tai vuokrattuja. Valiokunta katsoo, että ylläpitäjän omistamaa tai vuokraamaa oppilasasuntolaa tulee maksuttomuuden osalta kohdella tasavertaisesti. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa 7 §:ää muutettavaksi siten, että asuminen kaikissa tapauksissa oppilaitoksen oppilasasuntolassa on oppilaalle maksutonta.

2.7. *Laki valtionosuutta saavista musiikkioppilaitoksista annetun lain muuttamisesta*

12 §. Hallituksen esittämässä muodossa oppilasjäsenten valitseminen johtokuntaan poikkeaa muissa oppilaitosmuodoissa käytetystä menette-

lystä. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että myös musiikkioppilaitoksissa oppilasjäsenet valittaisiin lukuvuodeksi kerrallaan. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa muutosta 1 momenttiin. Lisäksi valiokunta ehdottaa samaan momenttiin kielellisiä täsmennyksiä.

2.8. *Laki kirjastolain muuttamisesta*

7 §. Maksuttomat kirjastopalvelut. Hallituksen esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi kunnan mahdollisuutta periä maksuja kirjastopalveluista. Lakiehdotuksessa esitetään vain kirjojen lainaamisen säätämistä maksuttomaksi. Kirjastojen audiovisuaalinen tarjonta on tärkeää sekä yleisen kulttuuri- ja koulutuspolitiikan että erityisesti niiden ryhmien kannalta, jotka eivät esim. vamman, sairauden tai muun syyn takia pysty käyttämään kirjoja tai muuta painettua materiaalia. Tällä perusteella valiokunta katsoo, että se mitä tässä pykälässä on sanottu kirjoista, koskee myös äänikirjoja.

2.9. *Laki nuorisotyölain muuttamisesta*

5 luvun otsikko. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 5 luvun otsikkoa. Luvun säännökset käsittelevät valtionavustuksia eivätkä valtionosuuksia. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa korjausta otsikkoon.

Uudistuksessa luovutaan valtionosuuden jakamisesta kunnan omaan toimintaan ja edelleen järjestöille jaettavaan avustukseen. Samalla käytännön toteutuksessa on pyritty korottamaan kuntien valtionosuuksia näillä alueilla. Nykyisessä julkisen talouden niukkuuden tilanteessa koko toimialueen kehyksiä ei kuitenkaan todennäköisesti voida korottaa vastaavasti. Valiokunta katsoo, että tämä saattaa johtaa muun kuin kuntien nuorisotoiminnan edellytysten, erityisesti nuoriso- ja liikuntajärjestöjen toimintamahdollisuuksien heikkenemiseen.

Hallintovaliokunta katsoo myös, että koko toimialueen rahoituksen turvaamiseksi veikkauksen voittovarojen käyttö urheilun ja liikuntakasvatuksen sekä nuorisotoiminnan ja nuorisokasvatustyön tukemiseen on pidettävä prosentuaalisesti ennallaan. Valiokunnan mielestä tulisi harkita sitä, että myös nuorisotoimen osuus veikkausvoittovaroista määriteltäisiin nykyistä kiinteämmin, esimerkiksi määrittämällä veikkausasetuksessa nuoriso- ja liikuntatoimintaan yhteinen prosentuaalinen osuus veikkauksen tuotosta.

Edellä todetun perusteella hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että vapaaehtoisen kansalaistoiminnan edellytyksiä ei uudistuksella heikennetä.

Kuntien nuorisotoimella on ollut tärkeä tehtävä nuorisotoiminnan edellytysten luojana sekä toimintamuotojen kehittäjänä. Valiokunta pitää tärkeänä, että nuorten harrastusmahdollisuudet ja nuorten omaehtoisen kansalaistoiminnan kehittymisedellytykset turvataan. Kuntien nuorisotoimella on ollut tärkeä tehtävä nuorisotoiminnan edellytysten luojana sekä toimintamuotojen kehittäjänä. Nuorisotyön työmuotoja on kyettävä edelleen hyödyntämään. Asiantuntemus on voitava vastaisuudessakin käyttää täysimääräisesti etenkin, kun tarve nuorten asioiden hoitamiseen eri tahojen yhteistyönä lisääntyy.

2.10. *Laki liikuntalain muuttamisesta*

24 §. Pykälän 3 momentin mukaan valtionapuviranomaisen on ennen kuin se päättää liikuntalain 4 luvussa tarkoitetun avustuksen myöntämisestä hankittava läänin liikuntalautakunnan ja valtion liikuntaneuvoston lausunto. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevan lain 41 §:n nojalla on asetuksella tarkoitus säätää läänin liikuntalautakunta valtionapuviranomaiseksi eräissä 3 momentissa tarkoitettuja avustuksia koskevissa asioissa. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa momentista poistettavaksi mahdollisuuden määrätä läänin liikuntalautakunta valtionapuviranomaiseksi. Valiokunta ehdottaa myös, ettei läänin liikuntalautakunnan tarvitsisi pyytää myöntämistään avustuksista valtion liikuntaneuvoston lausuntoa.

2.11. *Teatteri- ja orkesterilaki*

5 §. Pykälän 1 momentin mukaan Svenska Teaternille ja Tampereen Työväen Teatterille myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin sijaintikunnan kantokykyluokasta poiketen 50 prosenttia. Valtio on sitoutunut sopimuksella osallistumaan Tampereen Työväen Teatterin toiminnasta aiheutuviin käyttökustannuksiin valtionavustuksella, jonka suuruus on 45 prosenttia. Valtionosuusuudistuksen tullessa voimaan laskentapohja kuitenkin muuttuu siten, että hallituksen esittämä 50 prosenttia käyttökustannuksista pienentää Tampereen Työväen

Teatterin valtionosuutta valiokunnan saamien laskelmien mukaan lähes 3,3 miljoonalla markalla. Myös Svenska Teaternin taloudellinen asema on vaikea. Valiokunta toteaa, että molemmat teatterit ovat maamme kulttuurille tärkeitä ja perinteikkäitä korkeatasoisia laitoksia. Jotta Tampereen Työväen Teatterin ja Svenska Teaternin toiminta voitaisiin turvata, valiokunta ehdottaa valtionosuusprosentin nostamista 60 prosenttiin. Valiokunta ehdottaa myös käytettäväksi pykälässä Svenska Teaternista sen virallista nimeä Svenska Teatern i Helsingfors.

2.12. *Laki taiteen perusopetuksesta annetun lain muuttamisesta*

Ensimmäisen lakiehdotuksen 3 §:n mukaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskeva laki koskee muun ohella valtionosuutta, josta säädetään taiteen perusopetuksesta annetussa laissa. Lakiehdotuksen 7 §:n mukaan taiteen perusopetuksessa valtionosuus määräytyy markkamäärästä, joka saadaan, kun kunnan asukasmäärä kerrotaan taiteen perusopetusta varten vahvistetulla yksikköhinnalla. Valtionosuus määräytyy rahoituslain 22 §:n sisältämän kulttuuritoimen valtionosuusasteikon mukaisesti.

Laki taiteen perusopetuksesta on eduskunnassa käsitelty erillisen hallituksen esityksen pohjalta (HE 211/1991 vp). Laki on vahvistettu 15 päivänä toukokuuta 1992 ja tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1992. Jotta rahoituslain mukainen rahoitusjärjestelmä tulisi taiteen perusopetuksen osalta voimaan, tulee lakiin taiteen perusopetuksesta liittää tätä koskeva viittaussäännös. Sen vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa, että taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin lisättäisiin uusi 5 a §. Sanottu merkitsee uuden 28. lakiehdotuksen ottamista mietintöön.

3. Muut kannanotot

Käsiteltävänä oleva esitys on laadittu siten, että se tulee käsitellä samassa yhteydessä kuntien valtionosuuslakia ja siihen liittyvää lainsäädäntöä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevien esitysten kanssa. Esitykset muodostavat siten yhteensovitetun kokonaisuuden, että niitä ei voida toteuttaa irrallaan toisistaan.

Koska valiokunta on hyväksynyt lakiehdotukset hallituksen esityksen pohjalta, valiokunta ehdottaa toivomusaloitteen n:o 221/1991 vp hylkäämistä.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä valiokunnan ehdottamin muutoksin ja kannanotoin.

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvät 2., 5.—12., 15.—18., 20., 21., 24. ja 25. sekä 27. lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja

että hallituksen esitykseen sisältyvä 1. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

1.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Opetustoimen käyttökustannusten rahoitus

6 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 §

Valtionosuuden laskennallinen peruste

Kunnan opetustoimen valtionosuus määräytyy siitä markkamäärästä, joka saadaan, kun lasketaan yhteen *2—7 momentissa tarkoitetulla tavalla oppilaitosmuodoittain lasketut markkamäärät.*

Peruskoulun valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä lasketaan siten, että ylläpitäjäkunnan peruskoulujen ja ylläpitäjäkunnassa sijaitsevien peruskoulua korvaavien koulujen oppilasmäärän ja ylläpitäjäkunnalle peruskoulua varten oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tuloon lisätään peruskouluihin ja peruskoulua korvaaviin kouluihin kuljetettujen ja majoitettujen oppilaiden määrän ja ylläpitäjäkunnalle peruskoulun kuljetusta ja majoitusta varten määrätyn yksikköhinnan tulo ja saatu markkamäärä jaetaan ylläpitäjäkunnassa peruskoulua ja peruskoulua korvaavaa koulua käyvien oppilaiden kokonaismäärällä. Näin laskettu markkamäärä kerrotaan peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun niiden oppilaiden määrällä, joilla on kotipaikka 1 momentissa tarkoitetussa kunnassa.

Lukion valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä lasketaan siten, että ylläpitäjäkunnan lukioiden oppilasmäärän ja ylläpitäjäkunnalle lukiota varten oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tuloon lisätään kuljetettujen ja majoitettujen oppilaiden määrän ja ylläpitäjäkunnalle lukion kuljetusta ja majoitusta varten määrätyn yksikköhinnan tulo ja saatu markkamäärä jaetaan ylläpitäjäkunnan lukioiden oppilaiden kokonaismäärällä. Näin laskettu markkamäärä kerrotaan niiden oppilaiden määrällä, joilla on kotipaikka 1 momentissa tarkoitetussa kunnassa.

Iltalukion ja lukion iltalinjan valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä lasketaan siten, että iltalukion ja lukion iltalinjan niiden oppilaiden määrällä, joilla on kotipaikka 1 momentissa tarkoitetussa kunnassa, kerrotaan ylläpitäjäkunnalle iltalukiota ja lukion iltalinjaa varten oppilasta kohden määrätty yksikköhinta.

Ammatillisten oppilaitosten valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä lasketaan siten, että ylläpitäjäkunnan tai -kuntainliiton ammatillisten oppilaitosten oppilasmäärän ja ylläpitäjäkunnalle tai -kuntainliitolle ammatillista oppilaitosta varten oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tuloon lisätään erikseen kuljetettujen ja majoitettujen oppilaiden määrän ja asianomaiselle oppilaitosmuodolle erikseen kuljetusta ja majoitusta varten määrättyjen yksikköhintojen tulot ja saatu markkamäärä jaetaan ylläpitäjäkunnan tai -kuntainliiton oppilaitosten oppilaiden kokonaismäärällä. Näin laskettu markkamäärä kerrotaan niiden oppilaiden määrällä, joilla on kotipaikka 1 momentissa tarkoitetussa kunnassa.

Kansalaisopiston valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä saadaan siten, että kunnan ylläpitämälle kansalaisopistolle valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetulla opetustuntimäärällä kerrotaan opetustuntia kohden määrätty yksikköhinta.

Musiikkioppilaitoksen valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä saadaan siten, että kunnan ylläpitämälle musiikkioppilaitokselle valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetulla opetustuntimäärällä kerrotaan opetustuntia kohden määrätty yksikköhinta.

Milloin oppilaitoksen ylläpitäjänä on yksityinen yhteisö tai säätiö, ylläpitäjän valtionosuus määräytyy markkamäärästä, joka saadaan kertomalla ylläpitäjän oppilaitosten oppilaiden määrä

soveltuvin osin 3 ja 5 momentissa säädetyllä tavalla oppilasta kohden lasketulla markkamäärällä tai 4 momentissa tarkoitetulla yksikköhinnalla taikka valtionosuuden laskentaperusteeksi ylläpitäjälle vahvistettujen opetustuntien määrä 6 ja 7 momentissa tarkoitetulla opetustuntia kohden määrätyllä yksikköhinnalla. Kuntainliiton ylläpitämän musiikkioppilaitoksen valtionosuus määräytyy siten kuin edellä tässä momentissa säädetään.

(9 mom. kuten 3 mom. hallituksen esityksessä)

8 §

Opetustoimen valtionosuusasteikko

(1—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Valtionosuutta 7 §:n *9 momentin* mukaisesti laskettuun markkamäärään kunta saa kuitenkin 1 momentissa säädetystä poiketen kunnan kantokykyluokan mukaan siten kuin 22 §:n 2 momentissa säädetään.

9 §

Kotikuntien maksuosuudet

Milloin oppilaan kotikunta on lain mukaan velvollinen rahoittamaan osuutensa muualla opiskelevasta oppilaasta aiheutuvista käyttökustannuksista, kotikunnan maksuosuus lasketaan, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä tai jolleivät *kotikunta ja oppilaitoksen ylläpitäjä* ole toisin sopineet:

1) peruskoulun, peruskoulua korvaavan koulun *ja lukion* osalta koulumuodoittain siten, että *7 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 8 momentissa tarkoitetusta oppilasta kohti lasketusta* markkamäärästä vähennetään oppilaan kotikunnan kantokykyluokan mukaan oppilasta kohti määräytyvä valtionosuus; *(poist.)*

2) *iltalukion ja lukion iltalinjan osalta siten, että 7 §:n 4 momentissa sekä 8 momentissa tarkoitetusta yksikköhinnasta vähennetään siitä oppilaan kotikunnan kantokykyluokan mukaan oppilasta kohti määräytyvä valtionosuus; ja*

(3 kohta kuten 2 kohta hallituksen esityksessä)

Peruskoululain 11 §:ssä ja 32 §:n 3 momentissa tarkoitetussa opetuksessa olevan oppilaan kotikunnan maksuosuus määräytyy 1 momentin 1 kohdasta poiketen siten kuin 1 momentin *3 kohdassa* säädetään.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

10—20 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Kulttuuritoimen käyttökustannusten rahoitus

21—25 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Perustamishankkeen valtionosuus ja -avustus

26—36 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Erityiset avustukset

37 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

38 §

Valtionavustus kokeilutoimintaa, erityistehtäviä, toiminnan käynnistämistä ja opettajankoulutusta varten

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäjälle suoritetaan oppilaitoksen opettajankoulutusosaston osalta ja harjoituskouluna toimivan ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäjälle harjoituskouluna *toimimisen* osalta yksinomaan tästä koulutuksesta aiheutuvat todelliset käyttökustannukset sekä perustamiskustannuksiksi luettavat laitehankinnat valtionavustuksena kokonaisuudessaan.

6 luku

Erinäiset säännökset

39—46 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

47 ja 48 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

49 §

Käyttökustannukset

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tämän lain voimaan tullessa maksamatta ole-

vat valtionosuudet maksetaan vuosittain yhtä suurina erinä viiden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulovuodesta. Maksettava valtionosuus lasketaan siten, että *ennalta vahvistettujen valtionosuusperusteiden mukaisesti* haetun valtionosuuden ja maksettujen ennakoiden ja osasuoritusten erotuksesta vähennetään 5 prosenttia. *Alle 10 000 markan suuruista valtionosuutta ei makseta.*

Valtionosuus peruskoulun, (*poist.*) lukion *ja kirjaston* käyttökustannuksiin maksetaan 4—10 kantokykyluokkaan kuuluville kunnille *ja niissä sijaitsevien yksityisten lukioiden ja iltalukioiden ylläpitäjille* vuonna 1993 yhtä prosenttiyksikköä pienempänä kuin 8 §:ssä säädetään.

50 §

Perustamiskustannukset

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Peruskoulun ja lukion perustamiskustannuksiin myönnetään vuonna 1993 valtionosuutta sen mukaisesti kuin peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1147/88) *voimaantulosäännöksen 3 momentissa* säädetään.

(4 mom. kuten hallituksen esityksessä).

51 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

52 §

Opetustoimen yksikköhinnat vuonna 1993

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Vuoden 1993 yksikköhintoja määrättäessä otetaan lisäksi huomioon vuosina 1991 ja 1992 toteutunut valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutos sekä samoina vuosina toteutunut kustannustason muutos sekä vastaavat arvioidut muutokset vuonna 1993 siten kuin kuntien valtionosuuslain *5 §:ssä* säädetään.

53—55 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

56 § (uusi)

Eräiden valtionosuuksien myöntäminen ja maksaminen vuonna 1993

Vuonna 1993 edellä 39 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu valtionosuus myönnetään ja maksetaan oppilaitoksen ylläpitäjälle niiden oppilaiden osalta, joilla on kotipaikka Ahvenanmaan maakunnassa. Valtionosuus maksetaan siten kuin 40 §:n 2 momentissa säädetään.

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä 3. lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin sellaisenaan, paitsi että 36 a § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

36 a §

— — — — — — — — — — — — — — — —

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun opetukseen ottamista ja siirtämistä koskevaa päätöstä ei saa tehdä neuvottelematta oppilaan huoltajan kanssa. Milloin se ilman kohtuutonta vaikeutta on mahdollista, on ennen päätöksen tekemistä suoritettava oppilaan psykologinen *tutkimus, (poist.)* lääketieteellinen tutkimus *tai* (*poist.*) sosiaalinen selvitys oppilaasta ja hänen kasvuympäristöstään. *Tarvittaessa voidaan tehdä useampia näistä tutkimuksista.*

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tässä pykälässä tarkoitettua *vastoin huoltajan suostumusta tehtävää* päätöstä ei saa määrätä viranhaltijan tehtäväksi.

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä 4. lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin sellaisenaan, paitsi että 21 b § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

21 b §

Lukion kerhotoiminnan ja lukion opettajille määrättyjen erityisten tehtävien laskennallinen tuntimäärä on yhteensä viisi tuntia viikossa lukion ylläpitäjää kohti ja 18 tuntia viikossa *lukiota* kohti sekä lisäksi 0,07 tuntia viikossa *lukion* oppilasta kohti *lukuun ottamatta iltalinjan oppilaita.*

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä 13. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

13.

Laki

ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan ammatillisista oppilaitoksista 10 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lain (487/87) 11 §:n 3 momentti, 15 §:n 3 momentti, 29 §, (*poist.*) 32 §:n 2 momentti *ja 35 §*,

sellaisina kuin niistä ovat 29 § osittain muutettuna 29 päivänä joulukuuta 1989 annetulla lailla (1374/89) sekä 32 §:n 2 momentti 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (146/91),

muutetaan 7 §, 13 §:n 3 momentti, 15 §:n 1 momentti, 21 §, 22 §:n 1 momentti, 23 §:n 2 momentti sekä 28, *(poist.)* 39 ja 40 §,

sellaisina kuin niistä ovat 7 § ja 22 §:n 1 momentti mainitussa 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa, 21 § 15 päivänä kesäkuuta 1990 annetussa laissa (565/90) ja 40 § osittain muutettuna mainitulla 25 päivänä tammikuuta 1991 annetulla lailla, sekä

lisätään lakiin uusi 6 a § ja 7 a luku seuraavasti:

3 luku

Hallinto

6 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 §

Johtokunta

Valtion ja yksityisen ylläpitämässä ammatillisessa oppilaitoksessa on *ja kunnallisessa oppilaitoksessa voi olla* johtokunta, jonka tehtävänä on vastata oppilaitoksen toiminnasta, opetuksen kehittämisestä ja valvonnasta sekä suorittaa muut tehtävät sen mukaan kuin tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa säädetään ja johtosäännössä määrätään

(2—5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

13, 15, 21—23 ja 28 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 a luku

Rahoitus

31 a—31 d §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 luku

Erinäisiä säännöksiä

35 §

(*Poist.*)

39 ja 40 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä 14. lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin sellaisenaan, paitsi että 7 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

7 §

Asuminen oppilaitoksen (*poist.*) oppilasasuntolassa on oppilaalle maksutonta.

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä 19. lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin sellaisenaan, paitsi että 12 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

12 §

Kunnallisessa musiikkioppilaitoksessa voi olla johtokunta, jonka kokoonpanossa poiketaan kunnallislain säännöksistä siten kuin tässä momentissa säädetään. Johtokuntaan valitaan jäseniksi yksi opettajakunnan, yksi oppilaitoksen muun henkilökunnan ja kaksi 15 vuotta täyttäneiden oppilaiden keskuudestaan ehdottamista henkilöistä. *Oppilasjäsenet valitaan lukuvuodeksi kerrallaan.* Konservatoriossa *oppilasjäsenet* valitaan ammattiopiskelijoiden keskuudesta. Tässä momentissa tarkoitetun johtokunnan jäsenen valinta voidaan siirtää kunnanvaltuustolta kunnan muun toimielimen tehtäväksi.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä 22. lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin sellaisenaan, paitsi että 5 luvun otsikko hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

5 luku

Nuorisotilojen perustamishankkeisiin myönnettävät *valtionavustukset*

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä 23. lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin sellaisenaan, paitsi että 24 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

24 §

— — — — — — — — — — — — — — — —

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Opetusministeriön on myöntäessään tämän lain 4 luvussa tarkoitetun avustuksen pyydettävä siitä läänin liikuntalautakunnan ja valtion liikuntaneuvoston lausunto.

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä 26. lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin sellaisenaan, paitsi että 5 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

5 §

Svenska *Teatern i Helsingfors* -nimiselle teatterille ja Tampereen Työväen Teatterille myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetystä sijaintikunnan kantokykyluokasta poiketen *60 prosenttia.*

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edellä perusteluissa lausuttuun viitaten valiokunta vielä ehdottaa,

että hyväksyttäisiin seuraava, hallituksen esitykseen sisältymätön 28. lakiehdotus:

28.

Laki

taiteen perusopetuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

l i s ä t ä ä n taiteen perusopetuksesta 15 päivänä toukokuuta 1992 annettuun lakiin (424/92) uusi 5 a § seuraavasti:

5 a §

Kunta, joka järjestää tässä laissa tarkoitettua opetusta, saa valtionosuutta taiteen perusopetuksen käyttökustannuksia varten siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Lisäksi valiokunta ehdottaa, *että toivomusaloite n:o 221/1991 vp hylättäisiin.*

Helsingissä 4 päivänä kesäkuuta 1992

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mattila, varapuheenjohtaja Varpasuo, jäsenet R. Aho, Enestam, Järvilahti, Korva, Liikkanen, Markkula, Metsämäki, Pulliainen, Saario, Ukkola, Urpilainen (osittain), Vehkaoja ja Vähänäkki sekä varajäsenet Muttilainen (osittain), Renlund ja Röntynen.

Vastalauseita

I

Viittaamme sivistysvaliokunnan lausuntoon liittyvän eriävän mielipiteen perusteluihin.

Lisäksi katsomme, että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus n:o 2 on valtionosuusuudistuksen lähtökohtien vastainen. Uudistuksen tarkoituksena on ollut antaa kunnille vapaus järjestää hallintonsa tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. Säännökset, joilla kunnille asetetaan velvollisuus perustaa erillisiä toimielimiä tai niiden osastoja ovat ristiriidassa kuntien hallinnon vapaan järjestämisen periaatteen kanssa. Tästä syystä esitämme, että opetustoimen hallintoa koskevasta laista poistetaan kaksikielisiä kuntia koskevat erityissäännökset. Katsomme, että kunta voi itse arvioida toimielintensä kokoonpanon. Uskomme myös, että kaksikielisissä kunnissa molempien kieliryhmien edustus kunnan opetustoimen hallinnossa turvataan.

Mielestämme lakiehdotuksessa n:o 3 ei tulisi kumota vammaisten oppilaiden tai viranhaltijoiden avustajia koskevia säännöksiä. Peruskoululain 62 f § tulisi jättää voimaan sellaisenaan ja 51 § tulisi pitää voimassa ajanmukaistettuna.

Sen lisäksi katsomme, että hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen n:o 21 7 § olisi tullut hyväksyä sivistysvaliokunnan lausunnon

mukaisesti. Sivistysvaliokunta lausui perusteluinaan seuraavaa: "Hallituksen esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi kunnan mahdollisuutta periä maksuja kirjastopalveluista. Lakiehdotuksessa esitetään vain kirjojen lainaamisen säätämistä maksuttomaksi. Kirjastojen audiovisuaalinen tarjonta on tärkeää sekä yleisen kulttuuri- ja koulutuspolitiikan että erityisesti niiden ryhmien kannalta, jotka eivät esim. vamman, sairauden tai muun syyn takia pysty käyttämään kirjoja tai muuta painettua materiaalia. Näillä ryhmillä on muutenkin erityisiä vaikeuksia tiedon saannissa. Valiokunta viittaa myös valtioneuvoston selonteosta eduskunnalle EY-jäsenyyden vaikutuksista 16.3.1992 antamansa lausunnon kirjastotointa koskevaan osaan. Valiokunta katsoo, että tallennemuodosta riippumatta kirjaston omien kokoelmien käyttö ja niiden lainaus tulisi säätää maksuttomaksi ja ehdottaa tätä koskevaa muutosta 7 §:ään." Yhdymme täysin näihin perusteluihin.

Edellä olevan lisäksi katsomme, että hallituksen esitykseen sisältyvä 27. lakiehdotus laiksi yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain 2 §:n muuttamisesta poistaisi yli 7 000 työntekijää toimiehtosopimusjärjestelmän piiristä. Emme voi yhtyä tähän esitykseen, sillä se liittyy olennaisesti työehtosopimuslainsäädäntöön, eikä asiaa ole voitu tarkastella kokonaisuutena. Siksi ehdotamme, että lakiehdotus hylättäisiin.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvät lakiehdotukset n:ot 4—20 ja 22—25 sekä 28 hyväksyttäisiin valiokunnan mietinnön mukaisessa muodossa,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus n:o 27 hylättäisiin, ja

että valiokunnan mietintöön sisältyvät lakiehdotukset n:ot 1—3, 21 ja 26 hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—5 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Opetustoimen käyttökustannusten rahoitus

6 ja 7 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

8 §

Opetustoimen valtionosuusasteikko

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Kahden tai useamman kunnan *alueella toimivan* kansalaisopiston kantokykyluokittainen valtionosuus määräytyy *toimialueen asukasmäärän* mukaisessa suhteessa. *(Poist.)*

Kantokykyluokittainen valtionosuus musiikkioppilaitoksen muuhun kuin ammatilliseen opetukseen määräytyy oppilaitoksen *toimialueen kuntien asukaslukujen mukaisessa suhteessa.*

(5 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

9 §

Kotikuntien maksuosuudet

(1—3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Ammatillista oppilaitosta ylläpitävien kuntien ja kuntainliittojen muulle kuin sanotusta kunnasta tai sanottuun kuntainliittoon kuuluvasta kunnasta olevalle opiskelijalle järjestämän koulutuksen aiheuttamista kustannuksista on sen opiskelijan kotikunnan suoritettava pääomakustannusten osalta korvaus, joka saadaan siten, että maksuosuuslaskelmaan lisätään 10 prosentin suuruinen pääomakustannusten osuus. (Uusi)

10—14 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

15 §

Kansalaisopiston yksikköhinnan laskeminen

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Kahden tai useamman kunnan *alueella toimivan* kansalaisopiston yksikköhinta lasketaan *toimialueen kuntien asukasrakenteen perusteella kuntien asukasmäärällä painotettuna.*

16—20 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3 luku

Kulttuuritoimen käyttökustannusten rahoitus

21—25 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 luku

Perustamishankkeen valtionosuus ja -avustus

26—36 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 luku

Erityiset avustukset

37 ja 38 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

6 luku

Erinäiset säännökset

39 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

40 §

Maksaminen

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Oppilaan kotikunnan tulee maksaa 39 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa valtionosuutta ja kotikunnan maksuosuutta vastaava markkamäärä ja 39 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa kotikunnan maksuosuus oppilaitoksen ylläpitäjälle *kuukausittain, (poist.) jos* kotikunta ja oppilaitoksen ylläpitäjä *eivät* ole toisin sopineet.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

41—46 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

7 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

47 ja 48 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

49 §

Käyttökustannukset

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämän lain voimaan tullessa maksamatta olevat valtionosuudet maksetaan *yhtenä eränä vuoden kuluessa tämän lain voimaantulovuodesta. (Poist.)*

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

50 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

51 §

Vuokra ja vuokra-arvo

Jos oppilaitos *tai osa siitä* toimii *(poist.)* vuokratiloissa ja ylläpitäjä on saanut erillistä valtionosuutta näistä tiloista maksettaviin vuokriin tämän lain voimaan tullessa voimassa olevan vuokrasopimuksen perusteella, suoritetaan näihin vuokriin valtionosuutta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan. *(Poist.)*

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

52—56 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2.

Laki

kunnan opetustoimen hallinnosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 §
Opetustoimen hallintoa varten kunnassa on *(poist.)* monijäseninen toimielin.
(2 mom. *poist.*)

3 ja 4 §
(Poist.)

3—7 §
(Kuten 5—9 § valiokunnan mietinnössä)

3.

Laki

peruskoululain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun peruskoululain (476/83) 20 §:n 3 momentti, 21 a ja 46 §, 47 §:n 3 momentti, *(poist.)* 58, *(poist.)* ja 64 §, 78 §:n 4 momentti, 81 §:n 2 momentti, 88 §, 89 §:n 2 momentti ja 92 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 20 §:n 3 momentti sekä 21 a, *(poist.)* 58 ja 64 § 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (171/91), 46 § osittain muutettuna 10 päivänä kesäkuuta 1988 annetulla lailla (511/88) *(poist.)* sekä 81 §:n 2 momentti 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (614/85),

muutetaan 12 §, 13 §:n 1 ja 4 momentti, 14 §, 15 §:n 2 momentti, 16 §:n 2 momentti, 18 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 29-31 §, 35 §:n 3 momentti, 36 §:n 1 momentti, 36 a §:n 2 ja 3 momentti, 38 §, 42 §:n 1 momentti, 43 §:n 1 momentti, 47 §:n 2 momentti, *51 ja* 53 §, 56 §:n 6 momentti, 57 §, 58 a §:n 3 ja 4 momentti, 62 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 62 b §, 62 d §:n 2 momentti, 68 §, 69 §:n 3 momentti, 70, 71 ja 74 §, 75 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 76 §, 77 a §:n 2 momentti, 78 §:n 1 ja 2 momentti, 78 a, 79 ja 80 §, 80 a §:n 1 momentti, 83 §:n 1 ja 2 momentti sekä 87 §,

sellaisina kuin niistä ovat 12 §, 13 §:n 1 ja 4 momentti, 14 §, 15 §:n 2 momentti, 16 §:n 2 momentti, 18 §:n 2 ja 4 momentti, 29 ja 30 §, 35 §:n 3 momentti, 36 §:n 1 momentti, 36 a §:n 2 ja 3 momentti, *51 §,* 58 a §:n 3 ja 4 momentti, 62 b §, 69 §:n 3 momentti, 70 ja 74 §, 75 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 76 § sekä 78 §:n 1 ja 2 momentti mainitussa 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa, 31 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 3 päivänä helmikuuta 1984 ja 8 päivänä helmikuuta 1991 annetuilla laeilla (132/84 ja 261/91), 38 § osittain muutettuna mainituilla 25 päivänä tammikuuta 1991 ja 10 päivänä kesäkuuta 1988 annetuilla laeilla, 47 §:n 2 momentti viimeksi mainitussa laissa, 53 § osittain muutettuna mainitulla 25 päivänä tammikuuta annetulla lailla, 57 § muutettuna 15 päivänä heinäkuuta 1988 ja 28 päivänä heinäkuuta 1989 annetuilla laeilla (670/88 ja 730/89), 62 a §:n 1, 2 ja 4 momentti ja 62 d §:n 2 momentti 16 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (417/87), 71 § 3 päivänä helmikuuta 1989 annetussa laissa (104/89), 77 a §:n 2 momentti ja 80 a §:n 1 momentti 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (169/91) sekä 78 a ja 79 § muutettuina mainitulla 16 päivänä huhtikuuta 1987 annetulla lailla ja mainitulla 25 päivänä tammikuuta 1991 annetulla lailla (171/91), sekä

lisätään lakiin uusi 31 a—31 c, 36 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (171/91), uusi 4 momentti ja 62 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 16 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa, uusi 5 momentti sekä lakiin uusi 78 b § ja uusi 10 a luku, seuraavasti:

12—16, 18 ja 29—31 c §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 luku

Oppivelvollisuus ja koulunkäyntioikeus

35—36 a, 38, 42, 43 ja 47 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

51 § (uusi)

Vammaisten oppilaiden opetuksessa voidaan tarpeen mukaan käyttää koulunkäyntiavustajia ja henkilökohtaisia apuvälineitä.

53, 56, 57, 58 a, 62 a, 62 b, 62 d, 68—71, 74—76, 77 a, 78, 78 a, 78 b, 79, 80, 80 a ja 83 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

10 a luku

Rahoitus

84 a—84 c §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

11 luku

Erinäisiä säännöksiä

87 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

21.

Laki

kirjastolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 21 päivänä maaliskuuta 1986 annetun kirjastolain (235/86) 3, 5, 6, 9—11 ja 16—20 §, sellaisina kuin niistä ovat 11 § 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (134/90) ja 17 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla,

muutetaan 2, 4, 7 ja 8 §, 13 §:n 1 ja 3 momentti sekä 14 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 13 §:n 1 momentti ja 14 §:n 1 momentti mainitussa 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa seuraavasti:

2 ja 4 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

7 §

Maksuttomat kirjastopalvelut

Kirjaston omien kokoelmien käyttö kirjastossa ja *niiden* lainaus on maksutonta.

8, 13 ja 14 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

26.

Teatteri- ja orkesterilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Valtionosuus

1—4 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 §
Svenska Teatern i Helsingfors -nimiselle teatterille ja Tampereen Työväen Teatterille myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetystä sijaintikunnan kantokykyluokasta poiketen *65 prosenttia.*
(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Valtionavustukset

6 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3 luku

Erinäisiä säännöksiä

7 ja 8 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 luku

Voimaantulo

9 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 4 päivänä kesäkuuta 1992

Kari Urpilainen **Raila Aho** **Marjatta Vehkaoja**
Matti Vähänäkki **Lauri Metsämäki** **Tuulikki Ukkola**

II

Yhdyn pykälämuutosten osalta vastalauseen I mukaisiin ehdotuksiin.

Helsingissä 4 päivänä kesäkuuta 1992

Erkki Pulliainen

EDUSKUNNAN
SIVISTYSVALIOKUNTA

Helsingissä
22 päivänä toukokuuta 1992
Lausunto n:o 2

Liite

Hallintovaliokunnalle

Eduskunta on 11 päivänä helmikuuta 1992 tekemänsä päätöksen mukaisesti määrännyt, että sivistysvaliokunnan on annettava lausuntonsa hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä n:o 215/1991 vp opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi.

Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuultavina opetusministeri Riitta Uosukainen, kansliapäällikkö Jaakko Numminen, ylijohtaja Leevi Melametsä, ylijohtaja Irmeli Niemi, osastopäällikkö Harri Syväsalmi, apulaisosastopäällikkö Jukka Sarjala, lainsäädäntöneuvos Arto Sulonen, hallitusneuvos Timo Lankinen ja ylitarkastaja Matti Väisänen opetusministeriöstä, valtiosihteeri Pekka Tuomisto valtioneuvoston kansliasta, neuvotteleva virkamies Raimo Lindberg sisäasiainministeriöstä, kansliapäällikkö Heikki S. von Hertzen, osastopäällikkö Kimmo Leppo, osastopäällikkö Markku Lehto ja vanhempi hallitussihteeri Pekka Järvinen sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylijohtaja Pekka Ojala valtiovarainministeriöstä, ylijohtaja K. J. Lång oikeusministeriöstä, ylijohtaja Aslak Lindström, hallintojohtaja Kari Pitkänen ja suunnittelujohtaja Rauno Jarnila opetushallituksesta, vs. hallintojohtaja Heikki Halttunen ja toimistopäällikkö Olavi Tapio museovirastosta, osastopäällikkö Heikki Laakso Kuopion lääninhallituksesta, lakimiessihteeri Heikki J. Hyvärinen saamelaisvaltuuskunnasta, Suomenruotsalaisten kansankäräjien puheenjohtaja Max Arhippainen, sihteeri Hannu Kareinen valtion nuorisoneuvostosta, apulaiskaupunginjohtaja Antti Viinikka, koulutoimenjohtaja Lauri Turja ja koulutoimenjohtaja Agneta von Essen Helsingin kaupungista, kulttuuritoimen apulaiskaupunginjohtaja Ritva Markkula ja suunnittelupäällikkö Leena Huuho Vantaan kaupungista, nuorisotoimenjohtaja Pertti Mäkelä Lahden kaupungista, koulutoimenjohtaja Antti Saarinen Kauhavan kaupungista, kunnanhallituksen puheenjohtaja Klaus A. Sahlgren ja kunnanjohtaja Erik Westerback Korppoon kunnasta, koulutoimenjohtaja Hilkka Orava Sodankylän kunnasta, koululautakunnan puheenjohtaja Antti Katekeetta Utsjoen kunnasta, kirjastotoimen johtaja Helvi Linna Oulun kaupunginkirjastosta, rehtori Risto Haatanen Vantaan Uomarinteen alaasteen koulusta, rehtori Antero Lahtinen Kangasalan Pikkolan yläasteen koulusta, rehtori Kalevi Heikkilä Kuortaneen lukiosta, koulunjohtaja Asko Peuraniemi Rovaniemen sairaalakoulusta, johtokunnan puheenjohtaja Kalevi Nissinen Helsingin Rudolf Steiner -koulusta, johtaja Anja Hytönen Ruskeasuon koulusta, rehtori Jorma Parkkola Oulun kuulovammaisten koulusta, rehtori Kaija Manninen Seinäjoen terveydenhuolto-oppilaitoksesta, rehtori Eero Leminen Espoon-Vantaan teknillisestä oppilaitoksesta, rehtori Pentti Niekka Jämsänjokilaakson ammattioppilaitoksesta, rehtori Antti Lehtonen ja talousjohtaja Jorma Kolehmainen Äänekosken ammattioppilaitoksesta, rehtori Lauri Fontell Atk-instituutista, rehtori Hilkka Raukola Tampereen Kotitalousoppilaitoksesta, varatoimitusjohtaja Pekka Alanen, apulaisosastopäällikkö Simo Juva, vapaa-aika-asiain päällikkö Kari Sjöholm, johtava suunnittelija Urpo Ekström ja lakimies Antero Jaakkola Suomen Kaupunkiliitosta, varatoimitusjohtaja Leif Engfelt, osastopäällikkö Olli Kerola, apulaisosastopäällikkö Matti Rasila, tutkimuspäällikkö Aino-Elina Mäkimattila, lakimies Taisto Ahvenainen ja taloussuunnittelupäällikkö Jouko Heikkilä Suomen Kunnallisliitosta, johtaja Berndt Långvik ja jaostopäällikkö Margareta Nygård Finlands svenska kommunförbundista, osastopäällikkö Liisa Souri ja apulaisosastopäällikkö Pentti Aho Opettajien Ammattijärjestö OAJ:stä, puheenjohtaja Antero Penttilä Suomen Rehtorit ry:stä, puheenjohtaja Tuija Koskinen ja sihteeri Erja Väisänen Koulukuraattorit ry:stä, toiminnanjohtaja Petri Pohjonen Ammatillisten Aikuiskoulutuskeskusten Liitosta, vara-

puheenjohtaja, talousjohtaja Taisto Hyvärinen Ammatillisen koulutuksen talouspäälliköt ry:stä, koulutuspäällikkö Usko Lahti Suomen ammatillisten oppilaitosten liitosta, puheenjohtaja, rehtori Pertti Hallikainen Iltakoulujen Liitto IKLO ry:stä, pääsihteeri Heikki Sederlöf Suomen Kansanopistoyhdistyksestä, hallituksen jäsen Kauno Perkiömäki Kansalais- ja työväenopistojen liitosta, sopimusasiain toimitsija Timo Puumalainen Kunta-alan unionista, puheenjohtaja Lilly Hollstén Finlands svenska Lärarförbundista, pääsihteeri Anja-Tuulikki Huovinen Suomen museoliitto ry:stä, varapuheenjohtaja Hilkka Orava ja toiminnanjohtaja Tuula Haavisto Suomen Kirjastoseura ry:stä, puheenjohtaja, rehtori Vesa Nikunen Yksityiskoulujen liitosta, puheenjohtaja, rehtori Markku Aunola Suomen erityiskasvatuksen liitto ry:stä, puheenjohtaja Heikki Linja ja varapuheenjohtaja Veli Leppänen Kuurojen ja sokeain opettajien liitto KSOL ry:stä, toiminnanjohtaja Mikael Lindholm Förbundet De Utvecklingsstördas Väl rf. -nimisestä yhdistyksestä, kuntoutusjohtaja Markku Österholm Invalidiliitto ry:stä, talousjohtaja Vesa Kukkonen Keuhkovammaliitosta, puheenjohtaja, rehtori Heikki Parviainen Kuulonhuoltoliitto ry:stä, toiminnanjohtaja Liisa Kauppinen Kuurojen Liitosta, kuntoutusjohtaja Teuvo Ruponen Näkövammaisten Keskusliitto ry:stä, toiminnanjohtaja Aimo Strömberg Suomen CP-Liitto ry:stä, hallintojohtaja Risto Ruohonen Helsingin kaupunginteatterista edustaen myös valtion tanssitaidetoimikuntaa, teatterinjohtaja Jussi Helminen Tampereen Työväenteatterista, johtaja Georg Dolivo Svenska Teatern i Helsingfors -nimisestä teatterista, teatterinjohtaja Anneli Mäkelä ja talous- ja hallintopäällikkö Christian Blom Skolteaternista, johtaja Tytti Oittinen Espoon Teatterista, näyttelijä Anne Nielsen ja teatterisihteeri Paula Huovinen Teatteri Kehä III:sta, teatterinjohtaja Otso Kautto Teatteri Pienestä Suomesta, toiminnanjohtaja Simo Konsala Suomen Teatteriliitto ry:stä, toiminnanjohtaja Riitta Seppälä Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitosta, puheenjohtaja Raimo Vikström Suomen muusikkojen liitosta, varapuheenjohtaja Timo Veijola ja toiminnanjohtaja Aimo Ritaluoto Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry:stä, puheenjohtaja Kaarlo Vihinen Suomen musiikinopettajien liitto ry:stä, toiminnanjohtaja Alarik Repo Suomen Sinfoniaorkesterit ry:stä, intendentti Eeva Ilmarila Vantaan orkesteri — Vanda orkester ry:stä, rehtori Jukka Kuha Helsingin konservatoriosta, toiminnanjohtaja, rehtori Eero Mäkinen Kauppaoppilaitosten Liitosta, pääsihteeri Pekka Väänänen Suomen nuorisojärjestöjen yhteistyöjärjestö SNT:stä, Suomen olympiakomitean puheenjohtaja Tapani Ilkka, pääsihteeri Raimo Railo Työväen Urheiluliitto TUL ry:stä, pääsihteeri Mauri Oksanen Suomen Valtakunnan Urheiluliitto SVUL:sta, järjestöjen koulutussihteeri Ari Näätsaari Suomen Ammattiin Opiskelevien Keskusliitto SAKKI ry:stä ja varapuheenjohtaja Antero Eerola Suomen Lukiolaisten Liitosta.

Käsiteltyään asian sivistysvaliokunta esittää lausuntonaan kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi kuntien opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusjärjestelmä. Esitys sisältää ehdotuksen laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta sekä siitä aiheutuviksi muutoksiksi muuhun lainsäädäntöön. Lainsäädännöstä ehdotetaan poistettavaksi sellaisia säännöksiä, joissa on asetettu ehtoja valtionosuuden saamiselle. Kuntien toiminnan ja talouden säätelyä ehdotetaan muutoinkin vähennettäväksi.

Opetustoimen alalla uudistus koskee peruskoulun, lukion, iltalukion, ammatillisten oppilaitosten, kansalaisopistojen, musiikkioppilaitosten sekä taiteen perusopetuksen rahoitusta. Kulttuuritoimen alalla uudistus koskee yleisten kirjastojen, kuntien kulttuuritoiminnan, liikuntatoiminnan ja nuorisotyön sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden rahoitusta. Uusia säännöksiä sovellettaisiin myös lainsäädännön piiriin kuuluviin yksityisiin oppilaitoksiin ja kulttuurilaitoksiin. Esitys sisältää ehdotukset uudeksi laiksi kunnan opetustoimen hallinnosta, laiksi yhteisistä opettajista, kansalaisopistolaiksi, laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta, museolaiksi sekä teatteri- ja orkesterilaiksi. Esitykseen liittyy myös ehdotus laiksi taiteen perusopetuksesta, mitä koskeva hallituksen esitys (HE 211/1991 vp) on käsitelty eduskunnassa erikseen.

Esitys on osa yleistä kuntien valtionosuusuudistusta, jonka muita osia ovat eduskunnalle erikseen annetut esitykset kuntien valtionosuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta.

Ehdotettu laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta olisi opetusministeriön hallinnonalan rahoitusta koskeva yleislaki, joka korvaisi keskeisiltä osin nykyisin hajallaan eri laeissa olevat rahoitussäännökset. Laissa säädettäisiin käyttökustannusten ja perustamishankkeiden valtionosuuksista sekä kuntien maksuosuuksista käyttökustannuksiin. Valtionosuudet määräytyisivät laskennallisten perusteiden mukaan. Käyttökustannusten valtionosuusperusteina käytettäisiin toiminnan laajuutta kuvaavia tunnuslukuja — oppilasmäärää, opetustuntimäärää, kunnan asukasmäärää ja laitoksen henkilötyövuosimäärää — sekä niitä kohti vahvistettavia markkamääriä. Perustamishankkeiden valtionosuusperusteina olisivat ennalta vahvistettavat hankkeen laajuus ja tilakohtaiset yksikkökustannukset tai hankkeen arvioidut kokonaiskustannukset. Opetustoimen laskennallisia yksikköhintoja porrastetaan tuntikehyksen, kunnan asukastiheyden ja kouluverkon rakenteen sekä kielisuhteiden perusteella. Kirjaston yksikköhintoja porrastetaan kunnan asukastiheyden perusteella. Valtionosuus maksettaisiin kunnalle yhtenä kokonaisuutena. Käyttökustannusten valtionosuuden käyttötarkoitusta ei rajoitettaisi. Yksityisen laitoksen valtionosuus maksettaisiin ylläpitäjälle.

Uudistuksen yhteydessä kevennetään merkittävästi opetus- ja kulttuuritoimen hallintoa ja toimintaa koskevia säännöksiä. Sääntelyn purkaminen kohdistuu etenkin niihin säännöksiin, jotka eivät rakenteellisesti sovellu uuteen rahoitusjärjestelmään. Lisäksi sääntelyn purkamisen kohteena ovat sellaiset toimintaa koskevat säännökset, joiden keventäminen on tarpeen edellytysten luomiseksi kuntien ja yksityisten laitosten taloudelliselle ja tulokselliselle toiminnalle.

Opetustoimen valtionosuus olisi kunnan kantokykyluokan mukaan 45—60 prosenttia valtionosuuden perusteena olevasta laskennallisesta markkamäärästä. Kulttuuritoimen valtionosuus olisi vastaavasti 25—40 prosenttia. Kantokykyluokkiin 1—5 kuuluville kunnille valtionosuus olisi prosentuaalisesti sama, opetustoimessa 60 ja kulttuuritoimessa 40 prosenttia. Kuntien välisiä taloudellisia eroja tasattaisiin kantokykyluokissa 6—10 nykyistä enemmän ja kantokykyluokissa 1—5 kokonaan yleisillä valtionosuuksilla.

Vuoden 1989 kustannusten mukaan laskettuna valtionosuusasteikkojen muutosten takia opetus- ja kulttuuritoimen valtionavut vähenevät noin 1 565 miljoonaa markkaa, minkä verran valtionrahoitusta siirretään nykyisestä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta kuntien verotulojen täydennykseen ja yleiseen valtionosuuteen. Lisäksi rahoitusasteikon muutosten takia kuntien korvaukset valtion oppilaitoksia käyvistä oppilaista kasvavat noin 275 miljoonaa markkaa. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjako opetus- ja kulttuuritoimessa muuttuu siten yhteensä noin 1 840 miljoonaa markkaa.

Perustamishankkeiden valtionosuusasteikko olisi kuntien kantokykyluokituksen mukaan 25—70 prosenttia. Sitä noudatettaisiin peruskoulun, lukion, iltalukion, ammatillisen oppilaitoksen, kansalaisopiston, musiikkioppilaitoksen sekä kirjaston perustamiskustannusten valtionosuuksissa. Kulttuuritoiminnan, liikuntatoiminnan ja nuorisotyön sekä museon, teatterin ja orkesterin perustamishankkeeseen voitaisiin myöntää harkinnanvaraista valtionavustusta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan samanaikaisesti kuntien valtionosuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi annetussa esityksessä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta annetussa esityksessä ehdotettavien lakien kanssa vuoden 1993 alusta.

Valiokunnan kannanotot

Yleisperustelut

Nykyinen valtionosuusjärjestelmä on monimutkainen ja vaikeaselkoinen. Se on johtanut tarkkaan yksityiskohtaisuuteen, mikä on aiheuttanut päällekkäisyyttä hallinnon eri tasoilla. Järjestelmä ei ole myöskään kannustanut kuntia taloudellisuuteen, mikä on ollut nähtävissä kuntien menokehityksessä. Uudistuksen keskeisenä tarkoituksena on yksinkertaistaa ja yhtenäistää järjestelmää sekä vahvistaa kunnallista itsehallintoa ja korostaa kuntien kustannusvastuuta. Näistä syistä valiokunta pitää uudistusta myös opetus- ja kulttuuritoimen osalta välttämättömänä ja kiireellisenä.

Lakiehdotusten tavoitteena on kuntien toiminnan taloudellisuuden ja tehokkuuden sekä toimintavapauden lisääminen. Opetus- ja kulttuuritoimen ehdotetut valtionosuus- ja suunnittelusäännökset sekä erityislakien hallinnollisten normien poistaminen ja väljentäminen tukevat näitä tavoitteita. Sivistysvaliokunta yhtyy hallituksen esityksen perusteluissa esitettyyn tavoitteeseen, että tarkoituksena on saada menokehi-

tys paremmin hallittavaksi ja ennakoitavaksi sekä tarkemman arvioinnin kohteeksi kunnissa. Samalla valiokunta korostaa kuntien vastuuta ylläpitää opetus- ja kulttuuritoimen palveluja sekä luoda edellytyksiä opetuksen tason, koulutuksen saatavuuden sekä kulttuuripalvelujen kehittämiselle. Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen uudistuksella ei aiheuteta muutoksia toimintaan, vaan pyritään lisäämään kunnan mahdollisuuksia taloudelliseen ja tulokselliseen toimintaan ottaen huomioon kuntien erilaatuiset tarpeet, olosuhteet ja omaleimaisuus.

Valiokunta pitää myönteisenä sitä, että tarkoituksena on pitää valtion ja kuntien välinen kustannustenjako entisellään uudistuksen piiriin kuuluvien tehtävien osalta mukaan lukien kuntien yleiset valtionosuudet ja rahoitusavustukset. Opetus- ja kirjastotoimessa, taiteen perusopetusta lukuun ottamatta, kustannustenjako on tarkoitus säilyttää muuttumattomana neljän vuoden välein toteutuneiden kustannusten perusteella tarkistettavien yksikköhintojen avulla. Muussa kulttuuritoimessa valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon kehitys riippuuu toisaalta näiden toimintojen ja laitosten menokehityksestä kunnissa ja toisaalta valtion talousarviossa vahvistettavista valtionosuusperusteista. Valiokunta pitää hyvänä sitä, että valmistelussa on pyritty siihen, etteivät rahoitusperusteiden muutokset johtaisi koulu- ja oppilaitosverkon harvenemiseen.

Uudistuksella pyritään parantamaan opetus- ja kulttuurihallinnon toiminnan tuloksellisuutta ja lisäämään joustavuutta. Jo aiemmin on varsinkin yleissivistävän koulutuksen puolella pyritty samaan päämäärään peruskoulua ja lukiota koskevaa sääntelyä purkamalla. Ammatillisen koulutuksen puolella hallitus lupaa yleisperusteluissa keventää ammatillisten oppilaitosten toiminnan sääntelyä olennaisesti. Valiokunta pitää tärkeänä, että eduskunnalle annetaan pikaisesti esitys ammatillisia oppilaitoksia koskevan lainsäädännön muuttamisesta siten, että päätöksentekotoimivaltaa siirretään oppilaitosten ylläpitäjille ja valtion viranomaisten toimivaltasuhteet järjestetään uudelleen. Valiokunta katsoo, että tässä yhteydessä selvitetään muun muassa ammatillisen koulutuksen määrällisen säätelyn ja yhteensovittamisen vastuutahot.

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan valtionosuusuudistuksen valmistelussa on pyritty siihen, että uudistus tukisi kulttuuri- ja vapaa-aikatoimessa korkeatasoisten palvelujen ylläpitämistä ja kehittämistä maan eri alueilla. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että muun muassa kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimintaa kohdellaan valtionosuuden määräytymisessä eri tavoin kuin koulutusta määräämällä näiden toimintojen valtionosuuden yksikköhinnat vuosittain valtion talousarvion puitteissa ilman, että otettaisiin huomioon toiminnoista aiheutuvia todellisia kustannuksia kunnissa. Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että kunnissa edelleenkin huolehditaan ja kehitetään kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen palveluja.

Hallituksen esityksen yleisperusteluissa todetaan, että opetusministeriö selvittää erikseen, tulisiko valtionosuuden määräytymisperusteita muuttaa peruskoulun osalta siten, että valtionosuuden määräytymisperusteena otettaisiin huomioon oppilasmäärän sijasta kunnan peruskouluikäisen väestön lukumäärä. Valiokunnan mielestä on kiinnitettävä huomiota siihen, että ruotsinkielisten koulujen oppilasmäärä poikkeaa usein huomattavasti kielen perusteella tapahtuvassa rekisteröinnissä ruotsinkielisten lasten määrästä.

Valiokunta pitää pyrkimystä kulttuuriautonomiaan keskeisenä osana kansainvälistä vähemmistökeskustelua. Sen vuoksi valiokunta tukee Suomen vähemmistöjen pyrkimyksiä kulttuuriautonomiaan, minkä vuoksi tulee ponnistella muun muassa saamen kielen opetuksen edistämiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että kulttuuriautonomian periaate säilytetään koulutuksessa.

Sivistysvaliokunnan mielestä valtionosuusuudistuksen käytännön toteuttamiseen saattaa liittyä eräitä epävarmuustekijöitä. Vaikka kuntien taloudellinen tilanne on uuteen valtionosuusjärjestelmään siirryttäessä kireä, on valiokunnan mielestä kuitenkin välttämätöntä, että koulutuksen tasosta Suomessa ei tingitä. Voimassa olevan peruskoululain 3 §:n 1 momentin mukaan peruskoulun kasvatus ja opetus on järjestettävä oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Valiokunta pitää tätä velvoitetta tärkeänä myös käytännössä koulutusta järjestettäessä. Sen vuoksi

sivistysvaliokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusuudistuksen toteuttamista seurataan ja opetustoimen osalta tulee selvittää muun muassa,

— järjestetäänkö koulutus kunnissa niin, ettei koulutuksen taso Suomessa vaarannu ja että opetusta kouluissa edelleenkin kehitetään oppilaan tarpeita ja edellytyksiä vastaavaksi,

— turvataanko kunnissa vammaisten koulutuksen järjestäminen niin, että opetus järjestetään peruskoululain 3 §:n edellyttämällä tavalla,

— turvataanko erityisopetus muutoin sitä tarvitseville,

— turvataanko oppilaanohjaus siten, että opiskelijan valinnanmahdollisuuksien lisääntymisen myötä oppilaanohjauksen tullessa yhä tärkeämmäksi opiskelija saa tarvitsemaansa ohjausta valintoja tehdessään,

— turvataanko koulunkäyntiavustajien palkkaaminen avustajia tarvitseville koululaisille,

— turvataanko avustavan henkilön palkkaaminen sitä tarvitseville vaikeasti vammaisille opettajille,

— turvataanko erityistehtävän saaneille lukioille riittävä tuntikehys,

— turvataanko sairaan opiskelijan mahdollisuus saada koulutusta sairaalassaoloaikanaan hänelle soveltuvalla tavalla,

— järjestetäänkö koulukuljetukset ja tarvittava oppilasasuntolatoiminta siten, että opiskelijoilla on tasavertaiset koulunkäyntimahdollisuudet,

— muodostuuko ammatillisten oppilaitosten yksikköhinta oppilaitosmuodoittain oikeudenmukaisesti,

— millaiseksi muodostuu ammatillisten oppilaitosten investointien kustannusjakautuma kuntien välillä,

— määräytyykö iltalukioiden valtionosuus aineenopiskelijoiden kannalta riittäväksi niin, ettei oppilaitosten mahdollisuudet järjestää opetusta vaarannu,

— turvataanko mahdollisuudet vankilakoulujen toimintaan, sekä

— säilyvätkö kansalaisopistojen toimintamahdollisuudet.

Kulttuuritoimen osalta seurannassa tulee muun muassa selvittää

— järjestävätkö kunnat kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimen palveluja niin, että kansalaisilla on mahdollisuudet monipuoliseen vapaa-ajan toimintaan,

— voidaanko harkinnanvaraisilla avustuksilla turvata lasten- ja nuortenteattereiden toimintamahdollisuudet,

— voidaanko harkinnanvaraisilla avustuksilla turvata lakisääteisen valtionosuuden ulkopuolelle jäävien teattereiden ja orkestereiden — mukaan lukien alueorkesterit — toimintamahdollisuudet sekä mahdollisuudet kehittämistoimintaan, kokeiluihin ja erilaatuisiin projekteihin sekä

— turvataanko nuoriso- ja liikuntajärjestöjen toimintamahdollisuudet.

Valiokunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle selonteon uudistuksen toteutumisesta kolmen vuoden kuluttua sen aloittamisesta.

Sivistysvaliokunta toteaa, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen uudistusta on tarkasteltava yhdessä yleisen kuntien valtionosuusuudistuksen kanssa. Valiokunta katsookin, että uudistus saattaa aiheuttaa eräiltä osin sellaisia epäkohtia, jotka eivät ole poistettavissa opetus- ja kulttuuritoimen lainsäädännön mahdollistamissa puitteissa rikkomatta uudistuksen yleisiä periaatteita. Tällaisia ovat muun muassa saariston erityisolosuhteiden huomioon ottaminen oppilaan koulunkäynnin turvaamiseksi. Sivistysvaliokunta kiinnittää hallintovaliokunnan huomiota siihen, että tämäntyyppiset mahdolliset epäkohdat tulisi ottaa huomioon yleisessä valtionosuuslaissa säädettävien yleisen valtionosuuden, verotulojen täydennyksen ja harkinnanvaraisen avustuksen kautta.

Sivistysvaliokunta korostaa koulutuksen ja sivistyksen merkitystä kansallisena voimavarana. Valiokunta toteaa, että koulutoimen säästötoimenpiteillä ei edistetä yksimielisesti hyväksyttyjä koulutuksen kehittämistavoitteita. Sen vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että julkisen talouden kannalta välttämättömät säästötoimenpiteet kohdennetaan kunnissa siten, että koulutuksen taso edelleenkin turvataan ja pyritään opetuksen sisällölliseen kehittämiseen.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

7 §. Pykälässä säädetään valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Hallituksen esittämässä muodossa kunnan opetustoimen valtionosuus määräytyisi laskettuna erikseen peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten opetuksen yksikköhintojen sekä kuljetuksen ja majoituksen yksikköhintojen perusteella. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten opetuksen yksikköhintojen sekä kuljetuksen ja majoituksen yksikköhintojen perusteella myönnettävää valtionosuutta yhdistettäväksi. Tällä tur-

vattaisiin se, että kuljetus- ja majoitusmenoja käsiteltäisiin yhdenmukaisin perustein sekä valtionosuutta myönnettäessä että kotikunnan maksuosuutta määrättäessä. Muutos yksinkertaistaisi myös valtionosuushallintoa. Edellä todetun johdosta pykälää ehdotetaan myös rakenteellisesti uudistettavaksi.

8 ja 9 §. Edellä 7 §:n kohdalla todetun johdosta valiokunta ehdottaa 8 §:n 5 momenttia ja 9 §:n 1 ja 2 momenttia muutettaviksi.

21 §. Hallituksen esityksen mukaan opetusministeriö päättää museoiden, teattereiden ja orkestereiden henkilötyövuosien määrästä. Valiokunta toteaa, että henkilötyövuosi on laskennallinen käsite, joka ei ole oikeudellisesti sidottu valtionosuuden saajan päätoimisen henkilöstön määrään. Näin ollen sivistysvaliokunta katsoo, että opetusministeriö voi henkilötyövuosia osoittaessaan ottaa huomioon esimerkiksi erilaisten yksittäisten projektien tarvitseman työpanoksen.

26 §. Hallituksen esityksen mukaan valtioneuvosto vahvistaa tietyn alarajan perustamishankkeille. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että perustamiskustannusten valtionosuuteen oikeuttavat alarajat määrätään eri toiminta-alueilla erilaisiksi. Hankkeiden koot vaihtelevat suuresti hallinnonaloittain. Esimerkiksi liikuntapaikkahankkeista on valiokunnan saaman selvityksen mukaan 50 prosenttia alle kahden miljoonan markan hankkeita, lähinnä kuntoliikunta- ja lähiliikuntapaikkahankkeita. Valiokunta katsoo, ettei valtionosuuden määrittelyllä tule vaikeuttaa pienehköjen hankkeiden toteuttamista. Sen vuoksi valtioneuvoston vahvistama perustamishankkeen alaraja tulee määritellä hallinnonala- ja tehtäväkohtaisesti.

49 §. Valiokunta ehdottaa 2 momenttia muutettavaksi siten, että pieniä ja taloudellisesti vähämerkityksisiä maksamattomia valtionosuuksia ei maksettaisi. Tällöin vältettäisiin myös niiden jaksottaminen. Valiokunta ehdottaa myös muutosta, joka estäisi ennakolta vahvistettujen valtionosuusperusteiden vastaisten kustannusten vyöryttämisen valtionosuuden piiriin. Ehdotettavan lisäyksen tarkoittamia valtionosuusperusteita ovat esim. kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 14 §:n mukaiset ennakkopäätökset sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetut valtioneuvoston vahvistamat oppilaskohtaiset käyttömenot.

Valiokunta ehdottaa 3 momenttiin muutosta, joka vastaisi voimassa olevaa käyttökustannusten valtionosuusasteikon väliaikaista leikkaamista. Leikkaus on ollut tarkoitus suorittaa myös uudessa järjestelmässä alkuperäisessä muodossaan. Kirjastot ja yksityiset lukiot ja iltalukiot ovat uutta lakia valmisteltaessa valiokunnan saaman selvityksen mukaan erehdyksessä jääneet pois. Valiokunta katsoo välttämättömäksi suorittaa voimassa olevan menettelyn mukaiset leikkaukset ja ehdottaa sen vuoksi muutosta 3 momenttiin.

50 §. Hallituksen esityksessä olevan 50 §:n 3 momentissa viitataan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain pykäliin, jotka koskevat käyttökustannuksia eivätkä perustamiskustannuksia, joita 50 § koskee. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa korjausta viittaussäännökseen.

52 §. Hallituksen esityksessä 52 §:n 2 momentissa viitataan virheellisesti kuntien valtionosuuslain 6 §:ään, vaikka tarkoituksena on ollut viitata 5 §:ään. Valiokunta ehdottaa sen vuoksi korjausta 2 momenttiin.

56 §. (uusi) Lakiehdotuksen 39 §:ssä ehdotetaan, että käyttökustannusten valtionosuus myönnetään peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun sekä kunnan tai kuntainliiton ylläpitämän lukion, iltalukion ja ammatillisen oppilaitoksen osalta oppilaiden kotikunnille. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämän periaatteen ulottaminen mantereella koulua käyviin ahvenanmaalaisiin edellyttää maakuntalain muuttamista.

Ahvenanmaalla valmistellaan parhaillaan maakunnan opetustoimen rahoitusta koskevan lainsäädännön yhteensovittamista uuteen valtionosuusjärjestelmään. Tarkoituksena on, että uusi Ahvenanmaata koskeva lainsäädäntö tulisi voimaan vuoden 1994 alusta lukien. Sen vuoksi 39 §:n mukainen valtionosuuden myöntäminen ja 40 §:n mukainen maksaminen edellä mainituilta osin tulisi vuonna 1993 hoitaa erillisjärjestelyin. Sen vuoksi sivistysvaliokunta ehdottaa, että vuonna 1993 valtionosuus maksettaisiin ahvenanmaalaisten oppilaiden osalta pääsäännöstä poiketen oppilaitoksen ylläpitäjille niissä tapauksissa, joissa se muutoin maksetaan oppilaan kotikunnalle. Näin ollen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavaan lakiin tulisi lisätä uusi hallituksen esitykseen sisältymätön 56 §.

2. Laki kunnan opetustoimen hailinnosta

Valiokunta pitää myönteisenä, että kaksikielisissä kunnissa tulee olla monijäseninen elin tai sen osasto kummankin kieliryhmän opetustoimen hallintoa varten. Valiokunta pitää tärkeänä myös sitä, että esittelyvastuussa olevalta virkamieheltä vaaditaan myös ao. kielen täydellinen hallitseminen ja että hän olisi myös ko. asioihin perehtynyt virkamies.

3. Laki peruskoululain muuttamisesta

36 a §. Hallituksen esityksen mukaan ennen ns. luokkamuotoiseen erityisopetukseen ottamista tai siirtämistä koskevaa päätöstä on tehtävä oppilaasta psykologinen tutkimus ja tarvittaessa lääketieteellinen tutkimus ja tarvittaessa sosiaalinen selvitys. Valiokunta katsoo, että tällaiseen siirtotilanteeseen vaikuttavat olosuhteet ovat eri tilanteissa erilaisia. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että aina, milloin se ilman kohtuutonta vaikeutta on mahdollista, tehdään jokin näistä kolmesta tutkimuksesta ja tarvittaessa voidaan tehdä myös kaksi tai kaikki nämä tutkimukset.

Lakiehdotuksen 4 momentin mukaan siirtopäätöstä ei saa määrätä viranhaltijan tehtäväksi. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että niissä tapauksissa, jolloin ratkaisu on kaikkien osapuolten yhteisesti hyväksymä, voitaisiin siirto jättää virkamiehen lopullisesti päätettäväksi. Menettely ei vaarantaisi oppilaan oikeusturvaa, ja olisi joustava. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa muutosta 4 momenttiin.

4. Laki lukiolain muuttamisesta

21 b §. Pykälän 1 momentissa käytetään termiä päivälukio. Lainsäädäntö ei tunne päivälukion käsitettä, joten valiokunta ehdottaa termiä muutettavaksi.

13. Laki ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta

7 §. Pykälän mukaan valtion ja yksityisissä oppilaitoksissa olisi edelleen johtokunta. Kunnallisissa oppilaitoksissa puolestaan johtokunnan asettaminen olisi ylläpitäjän harkinnassa. Kun pykälän 3 momentissa puhutaan myös kunnallisen oppilaitoksen johtokunnasta, tulisi sivistysvaliokunnan mielestä selvyyden vuoksi pykälän 1 momentissa todeta, että kunnallisessa oppilaitoksessa voi olla johtokunta. Valiokunta ehdottaa tätä koskevaa lisäystä 7 §:n 1 momenttiin.

35 §. Pykälässä ehdotetaan luovuttavaksi väliaikaisen ammatillisen koulutuksen käsitteestä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi mahdollisuus poiketa ammatillisista oppilaitoksista annetun lain ja sen nojalla annetun asetuksen säännöksistä aikuisten ammatillisen koulutuksen osalta. Laki ammatillisista oppilaitoksista on kuitenkin rakennettu siten, että sen säännökset koskevat sekä nuorten että aikuisten ammatillista koulutusta, jollei nimenomaan toisin säädetä, kuten on menetelty esimerkiksi koulutuspituuksia koskevassa 19 §:ssä ja opetussuunnitelmia koskevassa 20 §:ssä. Hallituksen esittämässä muodossa 35 §:n säännöksellä annettaisiin yleinen poikkeamisvaltuutus ammatillisen oppilaitoksen lain säännöksistä aikuisten ammatillisen koulutuksen osalta. Sivistysvaliokunta katsoo, ettei tällainen yleinen poikkeamisvaltuutus ole tarpeen. Sen vuoksi sivistysvaliokunta ehdottaa, että lain 35 § kumotaan kokonaan.

14. Laki ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain muuttamisesta

7 §. Pykälässä ehdotetaan poistettavaksi opetushallituksen toimivalta hyväksyä oppilasasuntolat, joissa asuminen on oppilaalle maksutonta. Ehdotuksen mukaan oppilaitoksen ylläpitäjän omistamassa oppilasasuntolassa asuminen on oppilaalle maksutonta. Oppilasasuntolat voivat kuitenkin olla joko oppilaitoksen ylläpitäjän omistuksessa tai vuokrattuja. Valiokunta katsoo, että ylläpitäjän omistamaa tai vuokraamaa oppilasasuntolaa tulee maksuttomuuden osalta kohdella tasavertaisesti. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa 7 §:ää muutettavaksi siten, että asuminen kaikissa tapauksissa oppilaitoksen oppilasasuntolassa on oppilaalle maksutonta.

19. Laki valtionosuutta saavista musiikkioppilaitoksista

12 §. Hallituksen esittämässä muodossa oppilasjäsenten valitseminen johtokuntaan poikkeaa muissa oppilaitosmuodoissa käytetystä menettelystä. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena,

että myös musiikkioppilaitoksissa oppilasjäsenet valittaisiin lukuvuodeksi kerrallaan. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa muutosta 1 momenttiin. Lisäksi valiokunta ehdottaa samaan momenttiin kielellisiä täsmennyksiä.

21. Laki kirjastolain muuttamisesta

7 §. Hallituksen esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi kunnan mahdollisuutta periä maksuja kirjastopalveluista. Lakiehdotuksessa esitetään vain kirjojen lainaamisen säätämistä maksuttomaksi. Kirjastojen audiovisuaalinen tarjonta on tärkeää sekä yleisen kulttuuri- ja koulutuspolitiikan että erityisesti niiden ryhmien kannalta, jotka eivät esim. vamman, sairauden tai muun syyn takia pysty käyttämään kirjoja tai muuta painettua materiaalia. Näillä ryhmillä on muutenkin erityisiä vaikeuksia tiedon saannissa. Valiokunta viittaa myös valtioneuvoston selonteosta eduskunnalle EY-jäsenyyden vaikutuksista 16.3.1992 antamansa lausunnon kirjastotointa koskevaan osaan. Valiokunta katsoo, että tallennemuodosta riippumatta kirjaston omien kokoelmien käyttö ja niiden lainaus tulisi säätää maksuttomaksi ja ehdottaa tätä koskevaa muutosta 7 §:ään.

22. Laki nuorisotyölain muuttamisesta

5 luvun otsikko. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 5 luvun otsikkoa. Luvun säännökset käsittelevät valtionavustuksia eikä valtionosuuksia. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa korjausta otsikkoon.

Uudistuksessa luovutaan valtionosuuden jakamisesta kunnan omaan toimintaan ja edelleen järjestöille jaettavaan avustukseen. Samalla käytännön toteutuksessa on pyritty korottamaan kuntien valtionosuuksia näillä alueilla. Nykyisessä julkisen talouden niukkuuden tilanteessa koko toimialueen kehyksiä ei kuitenkaan todennäköisesti voida korottaa vastaavasti. Valiokunta katsoo, että tämä saattaa johtaa muun kuin kuntien nuorisotoiminnan edellytysten, erityisesti nuoriso- ja liikuntajärjestöjen toimintamahdollisuuksien heikkenemiseen.

Sivistysvaliokunta katsoo myös, että koko toimialueen rahoituksen turvaamiseksi veikkauksen voittovarojen käyttö urheilun ja liikuntakasvatuksen sekä nuorisotoiminnan ja nuorisokasvatustyön tukemiseen on pidettävä prosentuaalisesti ennallaan. Valiokunnan mielestä tulisi harkita sitä, että myös nuorisotoimen osuus veikkausvoittovaroista määriteltäisiin nykyistä kiinteämmin, esimerkiksi määrittämällä veikkausasetuksessa nuoriso- ja liikuntatoimintaan yhteinen prosentuaalinen osuus veikkauksen tuotosta.

Edellä todetun perusteella sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että vapaaehtoisen kansalaistoiminnan edellytyksiä ei uudistuksella heikennetä.

Kuntien nuorisotoimella on ollut tärkeä tehtävä nuorisotoiminnan edellytysten luojana sekä toimintamuotojen kehittäjänä. Valiokunta pitää tärkeänä, että nuorten harrastusmahdollisuudet ja nuorten omaehtoisen kansalaistoiminnan kehittymisedellytykset turvataan. Nuorisotyön työmuotoja on kyettävä edelleen hyödyntämään. Asiantuntemus on voitava vastaisuudessakin käyttää täysimääräisesti etenkin, kun tarve nuorten asioiden hoitamiseen eri tahojen yhteistyönä lisääntyy.

23. Laki liikuntalain muuttamisesta

24 §. Pykälän 3 momentin mukaan valtionapuviranomaisen on, ennen kuin se päättää liikuntalain 4 luvussa tarkoitetun avustuksen myöntämisestä, hankittava läänin liikuntalautakunnan ja valtion liikuntaneuvoston lausunto. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevan lain 41 §:n nojalla on asetuksella tarkoitus säätää läänin liikuntalautakunta valtionapuviranomaiseksi eräissä 3 momentissa tarkoitettuja avustuksia koskevissa asioissa. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa momentista poistettavaksi mahdollisuuden määrätä läänin liikuntalautakunta valtionapuviranomaiseksi. Valiokunta ehdottaa myös, ettei läänin liikuntalautakunnan tarvitsisi pyytää myöntämistään avustuksista valtion liikuntaneuvoston lausuntoa.

26. Teatteri- ja orkesterilaki

5 §. Pykälän 1 momentin mukaan Svenska Teaternille ja Tampereen Työväenteatterille myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin sijaintikunnan kantokykyluokasta poiketen 50 prosenttia. Valtio on sitoutunut sopimuksella osallistumaan Tampereen Työväenteatterin toiminnasta aiheutuviin käyttökustannuksiin val-

tionavustuksella, jonka suuruus on 45 prosenttia. Valtionosuusuudistuksen tullessa voimaan laskentapohja kuitenkin muuttuu siten, että hallituksen esittämä 50 prosenttia käyttökustannuksista pienentää Työväenteatterin valtionosuutta valiokunnan saamien laskelmien mukaan lähes 3,3 miljoonalla markalla. Myös Svenska Teaternin taloudellinen asema on vaikea. Valiokunta toteaa, että molemmat teatterit ovat maamme kulttuurille tärkeitä ja perinteikkäitä korkeatasoisia laitoksia. Jotta Tampereen Työväenteatterin ja Svenska Teaternin toiminta voitaisiin turvata, valiokunta ehdottaa valtionosuusprosentin nostamista 60 prosenttiin. Valiokunta ehdottaa myös käytettäväksi pykälässä Svenska Teaternista sen virallista nimeä Svenska Teatern i Helsingfors.

28. Laki taiteen perusopetuksesta annetun lain muuttamisesta (uusi)

Ensimmäisen lakiehdotuksen 3 §:n mukaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskeva laki koskee muun ohella valtionosuutta, josta säädetään taiteen perusopetuksesta annetussa laissa. Lakiehdotuksen 7 §:n mukaan taiteen perusopetuksessa valtionosuus määräytyy markkamäärästä, joka saadaan, kun kunnan asukasmäärä kerrotaan taiteen perusopetusta varten vahvistetulla yksikköhinnalla. Valtionosuus määräytyy rahoituslain 22 §:n sisältämän kulttuuritoimen valtionosuusasteikon mukaisesti.

Laki taiteen perusopetuksesta on eduskunnassa käsitelty erillisen hallituksen esityksen pohjalta (HE 211/1991). Laki on vahvistettu 15 päivänä toukokuuta 1992 ja tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1992. Jotta rahoituslain mukainen rahoitusjärjestelmä tulisi taiteen perusopetuksen osalta voimaan, tulee lakiin taiteen perusopetuksesta liittää tätä koskeva viittaussäännös. Sen vuoksi sivistysvaliokunta esittää, että taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin lisättäisiin uusi 5 a §.

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa kunnioittaen,

että 2, 5—12, 15—18, 20, 24, 25 ja 27. lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja

että 1. lakiehdotuksen 7—9, 49, 50 ja 52 § hyväksyttäisiin näin kuuluvina sekä että lakiehdotukseen hyväksyttäisiin uusi 56 § seuraavasti:

7 §

Valtionosuuden laskennallinen peruste

Kunnan opetustoimen valtionosuus määräytyy siitä markkamäärästä, joka saadaan, kun lasketaan yhteen *2—7 momentissa tarkoitetulla tavalla oppilaitosmuodoittain lasketut markkamäärät.*

Peruskoulun valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä lasketaan siten, että ylläpitäjäkunnan peruskoulujen ja ylläpitäjäkunnassa sijaitsevien peruskoulua korvaavien koulujen oppilasmäärän ja ylläpitäjäkunnalle peruskoulua varten oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tuloon lisätään peruskouluihin ja peruskoulua korvaaviin kouluihin kuljetettujen ja majoitettujen oppilaiden määrän ja ylläpitäjäkunnalle peruskoulun kuljetusta ja majoitusta varten määrätyn yksikköhinnan tulo ja saatu markkamäärä jaetaan ylläpitäjäkunnassa peruskoulua ja peruskoulua korvaavaa koulua käyvien oppilaiden kokonaismäärällä. Näin laskettu markkamäärä kerrotaan peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun niiden oppilaiden määrällä, joilla on kotipaikka 1 momentissa tarkoitetussa kunnassa.

Lukion valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä lasketaan siten, että ylläpitäjäkunnan lukioiden oppilasmäärän ja ylläpitäjäkunnalle lukiota varten oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tuloon lisätään kuljetettujen ja majoitettujen oppilaiden määrän ja ylläpitäjäkunnalle lukion kuljetusta ja majoitusta varten määrätyn yksikköhinnan tulo ja saatu markkamäärä jaetaan ylläpitäjäkunnan lukioiden oppilaiden kokonaismäärällä. Näin laskettu markkamäärä kerrotaan niiden oppilaiden määrällä, joilla on kotipaikka 1 momentissa tarkoitetussa kunnassa.

Iltalukion ja lukion iltalinjan valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä lasketaan siten, että iltalukion ja lukion iltalinjan niiden oppilaiden määrällä, joilla on kotipaikka 1 momentissa tarkoitetussa kunnassa, kerrotaan ylläpitäjäkunnalle iltalukiota ja lukion iltalinjaa varten oppilasta kohden määrätty yksikköhinta.

Ammatillisten oppilaitosten valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä lasketaan siten, että ylläpitäjäkunnan tai -kuntainliiton ammatillisten oppilaitosten oppilasmäärän ja ylläpitäjäkunnalle tai -kuntainliitolle ammatillista oppilaitosta varten oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tuloon lisätään erikseen kuljetettujen ja majoitettujen oppilaiden määrän ja asianomaiselle oppilaitosmuodolle erikseen kuljetusta ja majoitusta varten määrättyjen yksikköhintojen tulot ja saatu

markkamäärä jaetaan ylläpitäjäkunnan tai -kuntainliiton oppilaitosten oppilaiden kokonaismäärällä. Näin laskettu markkamäärä kerrotaan niiden oppilaiden määrällä, joilla on kotipaikka 1 momentissa tarkoitetussa kunnassa.

Kansalaisopiston valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä saadaan siten, että kunnan ylläpitämälle kansalaisopistolle valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetulla opetustuntimäärällä kerrotaan opetustuntia kohden määrätty yksikköhinta.

Musiikkioppilaitoksen valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä saadaan siten, että kunnan ylläpitämälle musiikkioppilaitokselle valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetulla opetustuntimäärällä kerrotaan opetustuntia kohden määrätty yksikköhinta.

Milloin oppilaitoksen ylläpitäjänä on yksityinen yhteisö tai säätiö, ylläpitäjän valtionosuus määräytyy markkamäärästä, joka saadaan kertomalla ylläpitäjän oppilaitosten oppilaiden määrä soveltuvin osin 3 ja 5 momentissa säädetyllä tavalla oppilasta kohden lasketulla markkamäärällä tai 4 momentissa tarkoitetulla yksikköhinnalla taikka valtionosuuden laskentaperusteeksi ylläpitäjälle vahvistettujen opetustuntien määrä 6 ja 7 momentissa tarkoitetulla opetustuntia kohden määrätyllä yksikköhinnalla. Kuntainliiton ylläpitämän musiikkioppilaitoksen valtionosuus määräytyy siten kuin edellä tässä momentissa säädetään.

(9 mom. kuten 3 mom. hallituksen esityksessä)

8 §

Opetustoimen valtionosuusasteikko

(1—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Valtionosuutta 7 §:n *9 momentin* mukaisesti laskettuun markkamäärään kunta saa kuitenkin 1 momentissa säädetystä poiketen kunnan kantokykyluokan mukaan siten kuin 22 §:n 2 momentissa säädetään.

9 §

Kotikuntien maksuosuudet

Milloin oppilaan kotikunta on lain mukaan velvollinen rahoittamaan osuutensa muualla opiskelevasta oppilaasta aiheutuvista käyttökustannuksista, kotikunnan maksuosuus lasketaan, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä tai jolleivät *kotikunta ja oppilaitoksen ylläpitäjä* ole toisin sopineet:

1) peruskoulun, peruskoulua korvaavan koulun *ja lukion* osalta koulumuodoittain siten, että 7 §:*n 2 ja 3 momentissa sekä 8 momentissa tarkoitetusta oppilasta kohti lasketusta* markkamäärästä vähennetään oppilaan kotikunnan kantokykyluokan mukaan oppilasta kohti määräytyvä valtionosuus; (*poist*)

2) *iltalukion ja lukion iltalinjan osalta siten, että 7 §:n 4 momentissa sekä 8 momentissa tarkoitetusta yksikköhinnasta vähennetään siitä oppilaan kotikunnan kantokykyluokan mukaan oppilasta kohti määräytyvä valtionosuus; ja*

(3 kohta kuten 2 kohta hallituksen esityksessä)

Peruskoululain 11 §:ssä ja 32 §:n 3 momentissa tarkoitetussa opetuksessa olevan oppilaan kotikunnan maksuosuus määräytyy 1 momentin 1 kohdasta poiketen siten kuin 1 momentin *3 kohdassa* säädetään.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

49 §

Käyttökustannukset

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tämän lain voimaan tullessa maksamatta olevat valtionosuudet maksetaan vuosittain yhtä suurina erinä viiden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulovuodesta. Maksettava valtionosuus lasketaan siten, että *ennalta vahvistettujen valtionosuusperusteiden mukaisesti* haetun valtionosuuden ja maksettujen ennakoiden ja osasuoritusten erotuksesta vähennetään 5 prosenttia. *Alle 10 000 markan suuruista valtionosuutta ei makseta.*

Valtionosuus peruskoulun, (*poist.*) lukion *ja kirjaston* käyttökustannuksiin maksetaan 4—10 kantokykyluokkiin kuuluville kunnille *ja niissä sijaitsevien yksityisten lukioiden ja iltalukioiden ylläpitäjille* vuonna 1993 yhtä prosenttiyksikköä pienempänä kuin 8 §:ssä säädetään.

50 §

Perustamiskustannukset

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Peruskoulun ja lukion perustamiskustannuksiin myönnetään vuonna 1993 valtionosuutta sen mukaisesti kuin peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1147/88) *voimaantulosäännöksen 3 momentissa säädetään.*

(4 mom. kuten hallituksen esityksessä).

52 §

Opetustoimen yksikköhinnat vuonna 1993

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Vuoden 1993 yksikköhintoja määrättäessä otetaan lisäksi huomioon vuosina 1991 ja 1992 toteutunut valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutos sekä samoina vuosina toteutunut kustannustason muutos sekä vastaavat arvioidut muutokset vuonna 1993 siten kuin kuntien valtionosuuslain *5 §:ssä* säädetään.

56 § (uusi)

Eräiden valtionosuuksien myöntäminen ja maksaminen vuonna 1993

Vuonna 1993 edellä 39 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu valtionosuus myönnetään ja maksetaan oppilaitoksen ylläpitäjälle niiden oppilaiden osalta, joilla on kotipaikka Ahvenanmaan maakunnassa. Valtionosuus maksetaan siten kuin 40 §:n 2 momentissa säädetään.

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että 3. lakiehdotuksen 36 a § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

36 a §

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun opetukseen ottamista ja siirtämistä koskevaa päätöstä ei saa tehdä neuvottelematta oppilaan huoltajan kanssa. Milloin se ilman kohtuutonta vaikeutta on mahdollista, on ennen päätöksen tekemistä suoritettava oppilaan psykologinen *tutkimus, (poist.)* lääketieteellinen tutkimus *tai (poist.)* sosiaalinen selvitys oppilaasta ja hänen kasvuympäristöstään. *Tarvittaessa voidaan tehdä useampia näistä tutkimuksista.*

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tässä pykälässä tarkoitettua *vastoin huoltajan suostumusta tehtävää* päätöstä ei saa määrätä viranhaltijan tehtäväksi.

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että 4. lakiehdotuksen 21 b § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

21 b §

Lukion kerhotoiminnan ja lukion opettajille määrättyjen erityisten tehtävien laskennallinen tuntimäärä on yhteensä 5 tuntia viikossa lukion ylläpitäjää kohti ja 18 tuntia viikossa *(poist.)* lukiota kohti sekä lisäksi 0,07 tuntia viikossa *(poist.)* lukion oppilasta kohti *lukuun ottamatta iltalinjan oppilaita.*

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että 13. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

13.

Laki

ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan ammatillisista oppilaitoksista 10 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lain (487/87) 11 §:n 3 momentti, 15 §:n 3 momentti, 29 §, (*poist.*) 32 §:n 2 momentti *ja 35 §*,

sellaisina kuin niistä ovat 29 § osittain muutettuna 29 päivänä joulukuuta 1989 annetulla lailla (1374/89) sekä 32 §:n 2 momentti 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (146/91),

muutetaan 7 §, 13 §:n 3 momentti, 15 §:n 1 momentti, 21 §, 22 §:n 1 momentti, 23 §:n 2 momentti sekä 28, 39 ja 40 §,

sellaisina kuin niistä ovat 7 § ja 22 §:n 1 momentti mainitussa 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa, 21 § 15 päivänä kesäkuuta 1990 annetussa laissa (565/90) ja 40 § osittain muutettuna mainitulla 25 päivänä tammikuuta 1991 annetulla lailla, sekä

lisätään lakiin uusi 6 a § ja 7 a luku seuraavasti:

3 luku

Hallinto

6 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 §

Johtokunta

Valtion ja yksityisen ylläpitämässä ammatillisessa oppilaitoksessa on *ja kunnallisessa oppilaitoksessa voi olla* johtokunta, jonka tehtävänä on vastata oppilaitoksen toiminnasta, opetuksen kehittämisestä ja valvonnasta sekä suorittaa muut tehtävät sen mukaan kuin tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa säädetään ja johtosäännössä määrätään.

(2—5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

13, 15, 21—23 ja 28 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 a luku

Rahoitus

31 a—31 d §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 luku

Erinäisiä säännöksiä

35 §

(*Poist.*)

39 ja 40 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että 14. lakiehdotuksen 7 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

7 §

Asuminen oppilaitoksen (*poist.*) oppilasasuntolassa on oppilaalle maksutonta.

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että 19. lakiehdotuksen 12 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

12 §

Kunnallisessa musiikkioppilaitoksessa voi olla johtokunta, jonka kokoonpanossa poiketaan kunnallislain säännöksistä siten kuin tässä

momentissa säädetään. Johtokuntaan valitaan jäseniksi yksi opettajakunnan, yksi oppilaitoksen muun henkilökunnan ja kaksi 15 vuotta täyttäneiden oppilaiden keskuudestaan ehdottamista henkilöistä. *Oppilasjäsenet valitaan lukuvuodeksi kerrallaan.* Konservatoriossa oppilas*jäsenet* (*poist.*) valitaan ammattiopiskelijoiden keskuudesta. Tässä momentissa tarkoitetun johtokunnan jäsenen valinta voidaan siirtää kunnanvaltuustolta kunnan muun toimielimen tehtäväksi.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että 21. lakiehdotuksen 7 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

7 §

Maksuttomat kirjastopalvelut

Kirjaston omien kokoelmien käyttö kirjastossa ja *niiden* lainaus on maksutonta.

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että 22. lakiehdotuksen 5 luvun otsikko hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

5 luku

Nuorisotilojen perustamishankkeisiin myönnettävät valtion avustukset

---

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että 23. lakiehdotuksen 24 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

24 §

— — — — — — — — — — — — — — — —

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Opetusministeriön on myöntäessään tämän lain 4 luvussa tarkoitetun avustuksen pyydettävä siitä läänin liikuntalautakunnan ja valtion liikuntaneuvoston lausunto.

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että 26. lakiehdotuksen 5 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

5 §

Svenska Teatern (*poist.*) *i Helsingfors -nimiselle teatterille* ja Tampereen Työväen Teatterille myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetystä sijaintikunnan kantokykyluokasta poiketen *60 prosenttia.*

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edellä perusteluissa lausuttuun viitaten valiokunta vielä ehdottaa,

että hyväksyttäisiin seuraava, hallituksen esitykseen sisältymätön lakiehdotus:

28.

Laki

taiteen perusopetuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään taiteen perusopetuksesta 15 päivänä toukokuuta 1992 annettuun lakiin (424/92) uusi 5 a § seuraavasti:

5 a §

Kunta, joka järjestää tässä laissa tarkoitettua opetusta, saa valtionosuutta taiteen perusopetuksen käyttökustannuksia varten siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Lisäksi sivistysvaliokunta ehdottaa, *että hallintovaliokunta mietintöään laatiessaan muutoin ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.*

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Jouppila, jäsenet Ala-Harja, Aula (osittain), von Bell (osittain), Gustafsson, Hacklin (osittain), Laakso (osittain), Lehtinen (osittain), Lindqvist (osittain), M. Pietikäinen (osittain), Pykäläinen (osittain), Räty (osittain), Suhola (osittain), Toivonen (osittain), Tykkyläinen ja Virrankoski (osittain) sekä varajäsenet Alaranta (osittain), Lahikainen (osittain), A. Ojala (osittain), O. Ojala (osittain), Ryynänen (osittain) ja Seivästö (osittain).

Eriävä mielipide

Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen opetus- ja kulttuuritoimen osalta on tärkeä kuntien itsenäisen toiminnan kannalta sekä opetus- ja kulttuurialan laitosten ja toimintayksiköiden taloudellisuuden ja tuloksellisuuden parantamiseksi entisestään.

Nykyisen monimutkaisen järjestelmän vaihtuessa kunnissa uuteen järjestelmään on erittäin tärkeätä pitää huolta koulutuksen saannin tasaarvoisista mahdollisuuksista siten, että ratkaiseva tekijä ei ole kotikunta eikä oma tai vanhempien maksukykyisyys. Koulutus vaikuttaa koko maan tulevaisuuteen: millaisin koulutuksellisin eväin varustettuina menemme Eurooppaan ja olemmeko varautuneet taloudelliseen nousuun osaavaksi koulutetulla työvoimalla?

On huolehdittava siitä, että koulutuksen tasoa ei uudistusta toteutettaessa heikennetä ja opetusta kehitetään oppilaan tarpeita sekä edellytyksiä vastaavaksi. On turvattava vammaisten kunnollinen koulutus ja erityisopetus sitä tarvitseville sekä yksilöllisen tarpeen mukainen oppilaanohjaus ja koulunkäyntiavustajat.

Uudistuksen käytännön toteutumista on tarkoin seurattava ja sen yhteydessä tarkasteltava, johtavatko ammatillisten oppilaitosten yksikköhintojen uudet laskemisperusteet kohtuuttomiin ja epäoikeudenmukaisiin seurauksiin joidenkin oppilaitostyyppien kohdalla. Ennen toimivaltasuhteita koskevan selvityksen ja lainsäädännön valmistumista on lääninhallitusten rooli tärkeä aluetason koulutustoiminnan yhteensovittamisessa.

Uudistuksen mukaan yksikköhintoja tarkistetaan toiminnan laadun ja laajuuden mukaan. Valtioneuvoston 14.5.1992 tekemän periaatepäätöksen mukaan kuitenkin peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten valtionosuuden perusteena olevia yksikköhintoja alennetaan 8 prosentilla erikseen säädettävällä lailla. Tämä on uudistuksen vastaista, koska samalla esitettyjen toiminnan laadun ja laajuuden muutosten kustannusvaikutus on tätä pienempi. Yksikköhintoja alennettaessa kunnat joutuvat säästöjen toteuttamiseksi leikkaamaan tuntikehystä.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan jatketaan perustamiskustannushankkeiden jälkirahoitusta. Valtionosuusuudistus ei tunne tätä menettelyä. Edelleen periaatepäätöksessä esitetään mahdollisuus periä oppilailta lukukausimaksuja lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Tämä menettely on valtionosuusuudistuksen ja eduskunnan hyväksymien koulutuspoliittisten periaatteiden vastaista.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

8 §. Myös yksityisillä kansalaisopistoilla voi olla toimialueenaan useita kuntia. Esityksen mukaan kuitenkaan yksityisen kansalaisopiston valtionosuuden määräytymisessä ei otettaisi huomioon yhtä kuntaa laajempaa toimialuetta. Kuntien ylläpitämien ja yksityisten kansalaisopistojen tulisi olla valtionsuuden laskennassa samassa asemassa. Ehdotetaan muutosta 3 momenttiin.

Musiikkioppilaitosten toiminta-alueet ovat yhtä kuntaa laajempia. Tämän johdosta tulee musiikkioppilaitoksen valtionosuuden määräytymisessä ottaa huomioon kaikkien toiminta-alueen kuntien taloudellinen kantokyky. Ehdotetaan muutosta 4 momenttiin.

9 §. Oppilaiden kotikuntien maksuosuuksissa jäävät esityksen mukaan huomioon ottamatta oppilaitoksen perustamiskustannukset. Myös nämä kustannukset tulisi jakaa pitkällä tähtäyksellä tasaisesti kuntien kesken riippumatta siitä, ylläpitävätkö kunnat itse tai yhdessä ammatillisia oppilaitoksia. Tämän johdosta säännöstä tulisi muuttaa siten, että oppilaan kotikunnan maksuosuuteen lisätään pääomakustannusten arvioituna osuutena laskennallisesti 10 prosenttia. Ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti.

15 §. Kansalaisopistoilla voi olla toimialueenaan useita kuntia. Esityksen mukaan valtionosuuden määräytymisessä otettaisiin huomioon vain sijaintikunta, mutta oikein olisi ottaa huomioon koko toimialue. Ehdotetaan muutettavaksi 2 momentti.

40 §. Esityksen mukaan oppilaan kotikunnan tulee maksaa osuutensa kunnallisen ja yksityisen oppilaitoksen kustannuksista kaksi kertaa vuodessa. Tämä saattaa aiheuttaa oppilaitoksen ylläpitäjälle rahoitusvaikeuksia. Maksuosuudet tulisikin suorittaa kuukausittain, jotta rahoitus kertyisi tasaisesti. Ehdotetaan muutettavaksi 2 momentti.

49 §. Tämän lain voimaan tullessa maksamatta olevat valtionosuudet kuuluvat kokonaisuudessaan kunnille ja maksujen jaksottaminen usealle vuodelle aiheuttaa vaikeuksia. Oikeampaa olisi kaikkien valtionosuuksien maksu vuoden kuluessa. Ehdotetaan muutettavaksi 2 momentti.

51 §. Monet oppilaitokset toimivat vuokratiloissa, koska vuokraus on usein ollut tarkoituksenmukainen vaihtoehto omien tilojen hankkimiselle. Esityksessä vuokran erilliselle valtionosuudelle on siirtymäkausi ja se rajataan vain niihin oppilaitoksiin, jotka toimivat pääasiassa vuokratiloissa. Ehdotetaan muutettavaksi 1 momentti.

3. Laki peruskoululain muuttamisesta

51 §. Peruskoulussa on eri tavoin vammaisia oppilaita, jotka ovat erityisen tuen tarpeessa. Heidän koulunkäyntinsä järjestämisessä ovat tarpeen koulunkäyntiavustajat ja henkilökohtaiset apuvälineet. Tämä tulisi edelleenkin todeta laissa. Peruskoululain 51 §:ää ei tulisi kumota, vaan hyväksyä muutettuna.

26. Teatteri- ja orkesterilaki

5 §. Svenska Teaternin ja Tampereen Työväen Teatterin valtionosuus jäisi esityksen mukaan näiden ns. valtakunnallisten teattereiden vakiintuneen valtionrahoitustason alle. Tampereen Työväen Teatterin uuden teatterirakennuksen rakentamisen ja rahoituksen lähtökohtana on eduskunnan päätös valtionavun tasosta. Tampereen Työväen Teatterille 60 %:n valtionapu merkitsee teatterin ja valtion välisen sopimuksen tuen vähentymistä noin 1,4 miljoonalla markalla. Tehdyn sopimuksen mukainen tuki tulee kaikissa tapauksissa turvata vuosittain valtion varoista.

Edellä esitetyn perusteella katsomme,

että valiokunnan olisi tullut hyväksyä 1. lakiehdotuksen 8, 9, 15, 40, 49 ja 51 § kuulumaan seuraavasti:

8 §

Opetustoimen valtionosuusasteikko

(1—2 mom. kuten valiokunnan lausunnossa)

Kahden tai useamman kunnan *alueella toimivan* kansalaisopiston kantokykyluokittainen valtionosuus määräytyy *toimialueen asukasmäärän mukaisessa suhteessa. (Poist.)*

Kantokykyluokittainen valtionosuus musiikkioppilaitoksen muuhun kuin ammatilliseen opetukseen määräytyy oppilaitoksen *toimialueen kuntien asukaslukujen mukaisessa suhteessa.*

(5 mom. kuten valiokunnan lausunnossa)

9 §

Kotikuntien maksuosuudet

(1—3 mom. kuten valiokunnan lausunnossa)

Ammatillista oppilaitosta ylläpitävien kuntien ja kuntainliittojen muulle kuin sanotusta kunnasta tai sanottuun kuntainliittoon kuuluvasta kunnasta olevalle opiskelijalle järjestämän koulutuksen aiheuttamista kustannuksista on sen opiskelijan kotikunnan suoritettava pääomakustannusten osalta korvaus, joka saadaan siten, että maksuosuuslaskelmaan lisätään 10 prosentin suuruinen pääomakustannusten osuus.

15 §

Kansalaisopiston yksikköhinnan laskeminen

(1 mom. kuten valiokunnan lausunnossa)

Kahden tai useamman kunnan alueella toimivan kansalaisopiston yksikköhinta lasketaan *toimialueen kuntien asukasrakenteen perusteella kuntien asukasmäärällä painotettuna.*

40 §

Maksaminen

(1 mom. kuten valiokunnan lausunnossa)

Oppilaan kotikunnan tulee maksaa 39 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa valtionosuutta ja kotikunnan maksuosuutta vastaava markkamäärä ja 39 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa kotikunnan maksuosuus oppilaitoksen ylläpitäjälle *kuukausittain, (poist.)* jolleivät kotikunta ja oppilaitoksen ylläpitäjä ole toisin sopineet.

(3 mom. kuten valiokunnan lausunnossa)

49 §

Käyttökustannukset

(1 mom. kuten valiokunnan lausunnossa)

Tämän lain voimaan tullessa maksamatta olevat valtionosuudet maksetaan *yhtenä eränä vuoden kuluessa tämän lain voimaantulovuodesta. (Poist.)*

(3 mom. kuten valiokunnan lausunnossa)

51 §

Vuokra ja vuokra-arvo

Jos oppilaitos *tai osa siitä* toimii vuokratiloissa ja ylläpitäjä on saanut erillistä valtionosuutta näistä tiloista maksettaviin vuokriin tämän lain voimaan tullessa voimassa olevan vuokrasopimuksen perusteella, suoritetaan näihin vuokriin valtionosuutta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan. *(Poist.)*

(2 mom. kuten valiokunnan lausunnossa)

Edelleen katsomme,

että 3. lakiehdotuksen 51 §:ää ei tulisi kumota, vaan valiokunnan olisi tullut hyväksyä se kuulumaan seuraavasti:

51 §

Vammaisten oppilaiden opetuksessa voidaan tarpeen mukaan käyttää koulunkäyntiavustajia ja henkilökohtaisia apuvälineitä.

Edelleen katsomme,

että valiokunnan olisi tullut hyväksyä 26. lakiehdotuksen 5 § kuulumaan seuraavasti:

5 §

Svenska Teatern i Helsingfors -nimiselle teatterille ja Tampereen Työväen Teatterille myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetystä sijaintikunnan kantokykyluokasta poiketen *65 prosenttia.*

(2 mom. kuten valiokunnan lausunnossa)

Helsingissä 22 päivänä toukokuuta 1992

Marja-Liisa Tykkyläinen
Arja Ojala
Tuija Maaret Pykäläinen
Jukka Gustafsson
Jaakko Laakso
Aarno von Bell
Pekka Räty
Iiris Hacklin
Outi Ojala
Erja Lahikainen